

Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas

ARUANNE

Kats Kivistik, Kirill Jurkov, Anna-Lisa Aavik, Maria Khrapunenko, Kristjan Kaldur

Uuring: Eestikeelsele haridusele üleminek Tartu linnas

Autorid: Kats Kivistik, Kirill Jurkov, Anna-Lisa Aavik, Maria Khrapunenko, Kristjan Kaldur

Teostaja: Balti Uuringute Instituut

Tellijä: Tartu Linnavalitsus

Balti Uuringute Instituut

Lai 30
51005 Tartu
Tel 699 9480
ibs.ee

DOI: <https://doi.org/10.23657/6enb-r713>

SISUKORD

Sissejuhatus.....	4
1. Uuringus osalejate taustaandmed.....	6
2. Teadlikkus eestikeelsele õppele üleminekust Tartu linnas.....	8
2.1 <i>Teadlikkus koolides.....</i>	8
2.2 <i>Teadlikkus lasteaedades.....</i>	9
3. Lapsevanemate rahulolu seoses Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele	11
4. Lapsevanemate turvalisus seoses Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele	13
5. Eestikeelsele õppele ülemineku plussid	15
5.1. <i>Koolid</i>	15
5.2. <i>Lasteaiad.....</i>	16
6. Eestikeelsele õppele üleminekuiga seotud mured	19
6.1. <i>Koolid</i>	19
6.2. <i>Lasteaiad.....</i>	23
7. Haridusasutuse valik ja sellega rahulolu	27
7.1. <i>Koolid</i>	27
7.2. <i>Lasteaiad.....</i>	29
8. Võimalikud lahendused sujuvaks eestikeelsele õppele üleminekuks	31
9. Värskest saabunud ukrainlaste mõtted seoses eestikeelsele õppele üleminekuiga	34
10. Peamised järeldused	35
11. Uuringu lühikokkuvõte	37

SISSEJUHATUS

Tartu linnal on eesmärk viia 2025. aastaks kõik Tartu linna haridusasutused, sealhulgas lasteaiad ja üldhariduskoolid, üle eestikeelsele haridusele. See tähendab, et õppetöö kõikides munitsipaalkoolides ja -lasteaedades toimub täielikult eesti keeles (v.a hariduslikult erivajadustega õppijad). Tartu Linnavalitsuse eestikeelse hariduse tegevuskavas 2022–2025 on märgitud, et kõik Tartu haridusasutused viiakse järk-järgult nelja aasta jooksul üle eestikeelsele õppele. Sealjuures on seatud tegevuskavas ka eraldi indikaatorid kahe Tartu vene õppekeele kooli, Tartu Annelinna Gümnaasiumi ja Tartu Aleksander Puškini Kooli, kohta. Nendes koolides on seatud eraldi tegevuskava, kuidas ja millises mahus toimub üleminek eestikeelsele õppele nelja aasta jooksul.

Käesolev aruanne annab ülevaate küsitlusest, mis on osa mahukamast uuringust. Küsitluse eesmärgiks on selgitada välja Tartu vene õppekeele koolide ja lasteaedade õpilaste lapsevanemate suhtumine üleminekusse eestikeelsele haridusele, st selgitada välja lapsevanemate ootused ja peamised hirmud ning pakkuda vanemate keeleteadlikkuse kasvatamise abil lahendusi hirmude leevendamiseks.

Küsitluses koguti nii kvalitatiivseid kui ka kvantitatiivseid andmeid, et selgitada välja hoiakud, väljakutsed ja vajadused, mida lapsevanemad peavad oluliseks eestikeelsele haridusele üleminekul Tartu kakskeelsetes (osalise vene õppekeele) koolides ja lasteaedades. Andmekogumisele eelnes küsitluskava koostamine, mida tehti lähtuvalt sekundaarallikate- ja andmete analüüsist ja ekspertide hinnangust. Küsimustik kooskõlastati Tartu Ülikooli uuringumeeskonna ja tellijaga.

Kvantitatiivse küsitluse laiemad fookusküsimused olid järgnevad:

1. Millised on peamised ülemineku seotud mured, hirmud, ootused jmt lapsevanemate hulgas?
2. Milline võib olla lapsevanemate arvates ülemineku mõju lapse eesti keele oskusele või selle omandamisele, lapse emakeele, lapse identiteedi säilimisele?
3. Kas eesti keelt peetakse oluliseks, sh milline on selle oskuse mõju või kasulikkus tulevikus?
4. Kas ja millised on lapsevanemate vaates lahendused ülemineku võimalikult sujuvaks tagamiseks?
5. Kuidas tunnetavad lapsevanemad enda lapse ettevalmistust jätkuõpinguteks ja tööks?

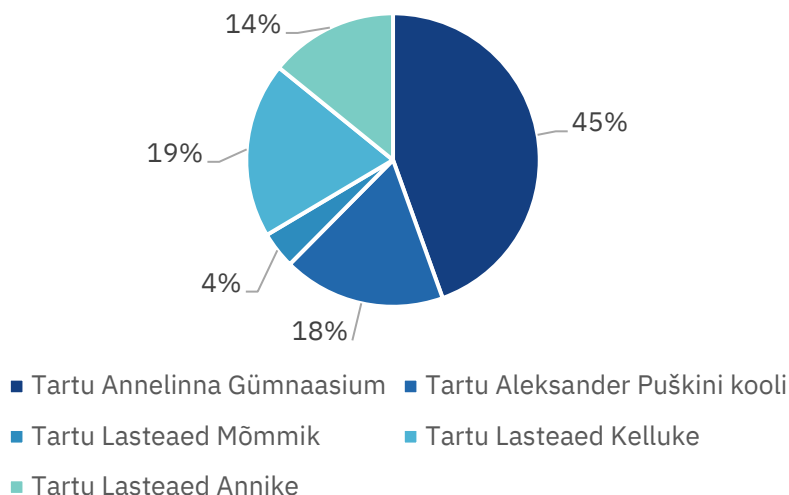
Andmeid koguti küsimustikuga Alchemeri küsitlusplatvormil. Küsitlus oli kolmes keeles: eesti, inglise ja vene keeles ning täitmisele kulus keskmiselt 18 minutit. Küsitlus saadeti Tartu kakskeelsetele koolidele ja lasteaedadele, mida seejärel haridusasutused levitasid lapsevanemate seas. Küsitlusele vastasid Tartu Annelinna Gümnaasiumi ja Tartu Aleksander Puškini Kooli õpilaste lapsevanemad ning Mõmmiku, Annikese või Kellukese lasteaedades käivate laste vanemad. Küsitlus koosnes 46-st küsimusest, millest 13 olid

avatud ja ülejäänud valikvastustega küsimused. Avatud vastuste analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Küsimustik oli jagatud viieks temaatiliseks sisublokiks:

- vastaja üldine taust (sugu, vanus, kodakondsus, haridus, jt);
- teadlikkus eestikeelsele haridusele üleminekust Tartus ja lapsevanemate rahulolu/turvalisus;
- eestikeelsele haridusele üleminekuga kaasnevad eelised, puudused ja vajadused;
- lapsevanemate haridusasutuse valik ja rahulolu;
- lapsevanemate keeleoskus- ja kasutus.

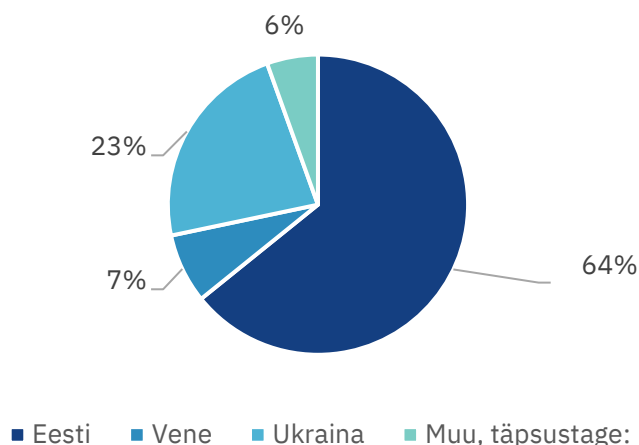
1. UURINGUS OSALEJATE TAUSTAANDMED

Kokku anti küsitlusele 475 vastust, millest 346 olid täielikud ja 129 osalised vastused. 70% ehk enamik lapsevanematest vastasid küsimustikule oma lasteaias käiva lapse kohta ja 30% lapsevanematest vastasid küsimustikule enda koolis käiva lapse kohta. Keskmiselt õppisid lapsed algklassides. Vastuste jagunemine selle lõikes, kus haridusasutuses nende laps õpib, on esitatud joonisel 1. Valdav enamus ehk 90% küsimustikule vastajatest olid naised. Lapsevanemate keskmine vanus oli 38 eluaastat. Ligikaudu pooled vastanutest olid kõrgharidusega, 20% üldkesk- või keskeriharidusega ja 8% kutseharidusega. Põhiharidusega või alla selle vastanuid oli 3%. Valdavalt oli küsimustikule vastajate leibkondades neli (40%), kolm (33%) või kaks (21%) inimest.

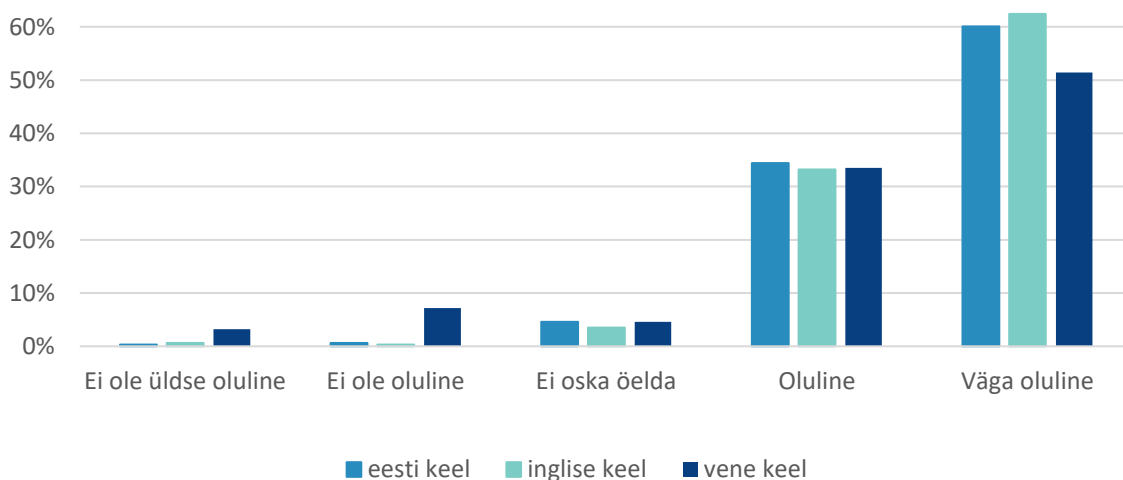
Joonis 1. Küsitlusele vastanute osakaal haridusasutuste lõikes (%)

Jooniselt 2 näeme, et valdav enamus ehk 64% küsimustikule vastanutest olid Eesti kodakondsusega. Ligikaudu veerandik vastanutest (23%) olid Ukraina kodakondsusega ja 7% Venemaa kodakondsusega. 6% vastajatest oli muu kodakondsusega. 56% kõikidest vastanutest hindavad enda eesti keele oskust piisavaks, et Eestis mugavalt elada, 40% lapsevanematest ei pea enda eesti keele oskust piisavaks. Seega varieerub lapsevanemate hinnanguline eesti keele oskus. Peamised erinevused võivad olla tingitud asjaolust, et küsimustikule vastas palju Ukraina kodakondsusega inimest, kes ei ole veel eesti keelt selgeks saanud ja tunnevad, et nende keeleoskus ei ole piisav, et Eestis mugavalt elada. Kui Eesti kodakondsusega vastajatest valdav enamus on sündinud Eestis ja Ukraina kodakondsusega vastajad on valdavalt viimase aasta jooksul Eestisse tulnud, siis Venemaa kodakondsusega vastajad jagunevad kolme rühma: 31% on Eestis sündinud, 35% Eestis üle kümne aasta elanud ning ülejäänud 34% elanud siin kuni kümme aastat.

Joonis 2. Vastajate jaotus kodakondsuse lõikes (%)

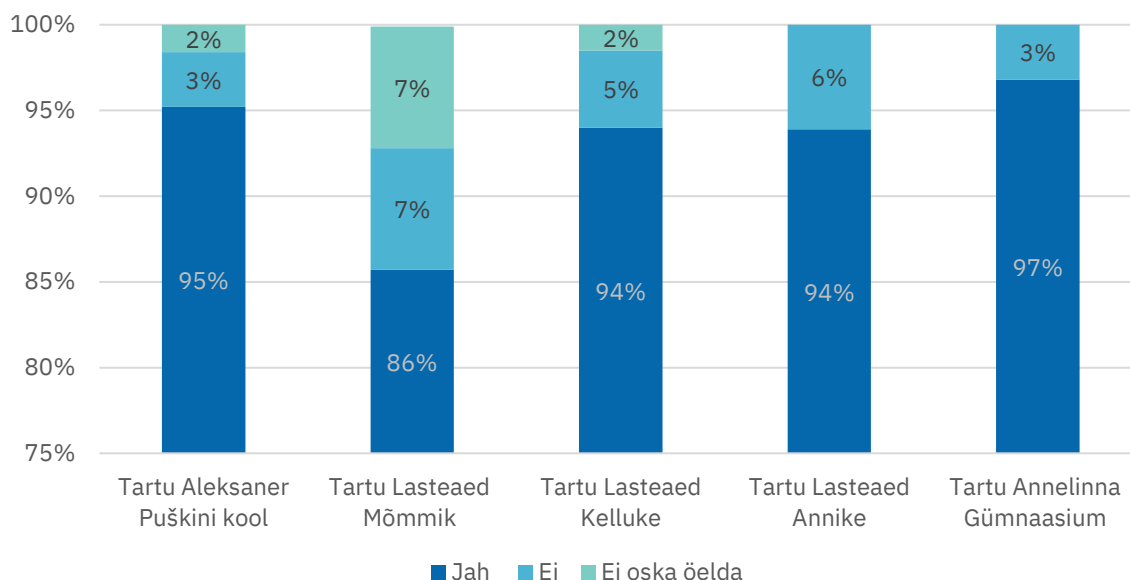
Jooniselt 3 näeme, kui oluline on uuringus osalenud lapsevanemate jaoks erinevate keelte oskus. **Kõikidest lapsevanematest peavad kõige rohkem ehk 96% vastanutest oluliseks või väga oluliseks laste inglise keele oskust. Sellele järgneb eesti keele oskus (95%) ja vene keele oskus (85%).** Vene keele oskust ei pea oluliseks 7% vastanutest ega üldse oluliseks 3% vastanutest. Sealjuures peavad inglise keelt ebaoluliseks vaid alla 1% vastanutest. Üldpildis on kõik erineva kodakondsusega lapsevanemad arvamusel, et nii eesti, vene kui ka inglise keele õppimine on väga oluline. Suurimat erinevust võib märgata Ukraina kodakondsusega lapsevanemate seas, kellest 37% ei pea vene keele oskust oluliseks. Venemaa kodakondsusega lapsevanemad peavad laste vene keele oskust kõige olulisemaks (73%). Nii Eesti kui ka Ukraina kodakondsusega lapsevanemad peavad väga oluliseks lapse inglise keele oskust. Teistest kõrgemalt hindavad Venemaa kodakondsusega lapsevanemad lapse eesti keele oskust (69% vs 63% EE vs 52% UKR). Seega võime järeldada, et kuigi lapsevanemad peavad eesti keelt oluliseks, on selle kõrval inglise keel üheks olulisemaks keeleks, mida õppida.

Joonis 3. Lapsevanemate hinnang laste eesti, vene ja inglise keele oskuse olulisusest (%)

2. TEADLIKKUS EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKUST TARTU LINNAS

96% lapsevanematest oli kuulnud Tartu linna eestikeelse hariduse tegevuskavast, mille eesmärgiks on 2025/26. õppeaastaks minna üle eestikeelsele haridusele. **Teadlikkus oli natuke kõrgem koolides kui lasteaedades, kuid suuri erinevusi lapsevanemate teadlikkuses õppeasutuste lõikes ei täheldatud.** Tartu Lasteaed Mõmmiku lapsevanemate seas oli kõige enam vastakaid arvamusi, kuid sellest asutusest osales uuringus ka kõige vähem lapsevanemaid, seega ei pruugi vastajate vähenemine teadlikkuse otsusest näidata õppeasutuse üldise teadlikkuse määra. Joonisel 4 on toodud lapsevanemate teadlikkus eestikeelsele haridusele ülemineku otsusest haridusasutuste lõikes.

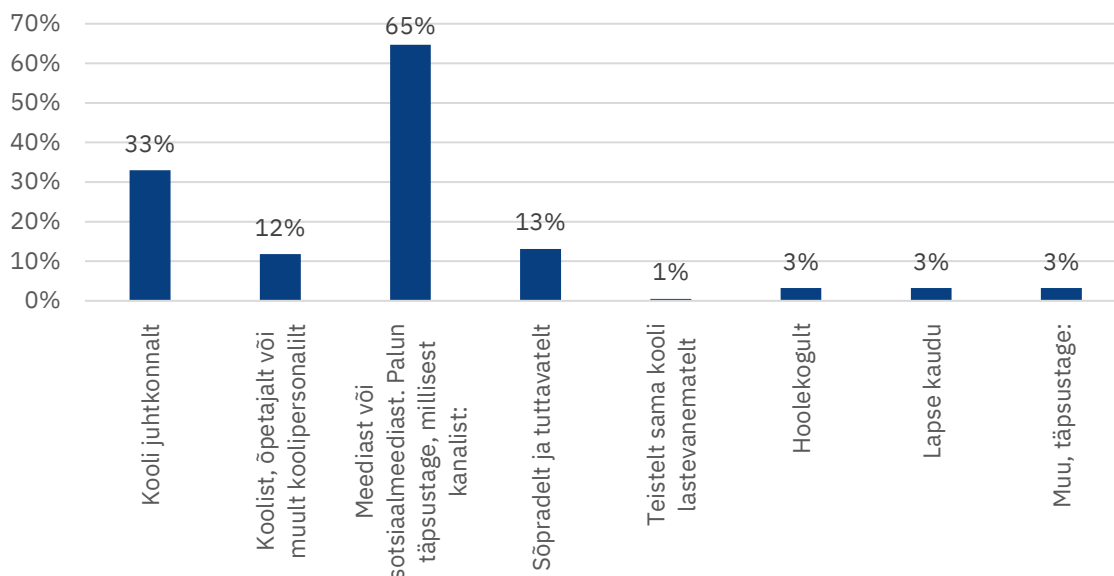

Joonis 4. Eestikeelsele haridusele ülemineku otsusest teadlikkus haridusasutuste lõikes (%)

2.1 Teadlikkus koolides

Joonisel 5 on toodud erinevad infoallikad, kust saadi teada eestikeelsele õppele ülemineku otsusest. **65% koolis käivate laste vanematest on otsusest kuulnud meediast või sotsiaalmeediast, 33% kooli juhtkonnalt ja 12% kooliõpetajatel või muult koolipersonalilt.** 13% vastanutest kuulis otsusest oma sõpradelt või tuttavatelt. Seega võib järeldada, et kooli juhtkonnal ega personalil ei pruukinud olla piisavalt informatsiooni Tartu linna eestikeelse haridusele ülemineku otsusest, et lapsevanemaid ise teavitada või jõudis otsus enne meediasse kui haridusasutuste juhtkonnani. Üllatuslikult kuulsid 3% lapsevanematest

otsusest oma lapse kaudu, mis võib tuleneda lapsevanemate keelebarjäärist või vähesest suhtlusest koolipersonaliga.

Joonis 5. Koolis käivate õpilaste lapsevanemate infoallikad, kust saadi teada Tartu linna otsusest minna üle eestikeelsele haridusele (%)

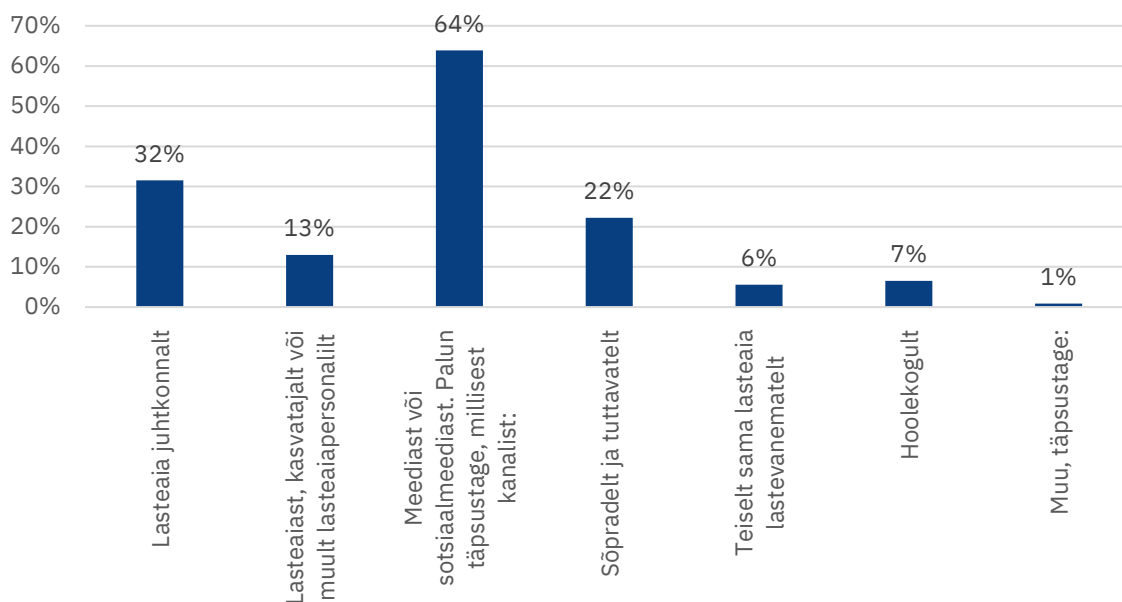
Eesti ja Venemaa kodakondsusega inimesed, kelle laps käib koolis, on Tartu linna otsusest eestikeelsele õppele üleminekust kuulnud eelkõige meediast, kuid Ukraina kodakondsusega koolide juhtkondadelt. Ligikaudu 70% Eesti ja Venemaa kodakondsusega inimestest olid otsusest kuulnud meedias ja ligikaudu 35% kooli juhtkonnalt või õpetajatelt. Samaaegselt kuulis otsusest meediat vaid 41% Ukraina kodakondsusega inimestest ja valdav enamus ehk 76% lapsevanematest kuulis otsusest kas kooli juhtkonnalt, õpetajatelt või muult koolipersonalilt. Erinevus võib tulla asjaolust, et Ukraina kodanikud ei jälgi Eesti meediat ja saavad haridusega seotud infot eelkõige koolidelt. Lisaks kuulsid 18% Venemaa kodakondsusega ja 19% Ukraina kodakondsusega inimestest otsusest sõpradelt. Eesti kodakondsusega lapsevanematest kuulis vaid 12% otsusest sõpradelt või tuttavatelt.

Aleksander Puškini koolis käivate laste vanemad kuulsid otsusest peamiselt kas kooli juhtkonnalt (58%) või (sotsiaal-)meediast (44%). Ligikaudu veerandik kuulis otsusest koolist, õpetajalt või mõnelt muult koolipersonalilt. 16% aga sõpradelt ja tuttavatelt. Annelinna Gümnaasiumi lapsevanemad kuulsid uudisest ülekaalukalt (sotsiaal-)meediast (73%). Vaid 23% lapsevanematest kuulis otsusest kooli juhtkonnalt ja 6% koolipersonalilt. Sõpradelt ja tuttavatelt kuulsid otsusest ligikaudu 12% lapsevanematest.

2.2 Teadlikkus lasteaedades

Jooniselt 6 näeme, et **64% lasteaia käivate laste vanematest sai otsusest eestikeelsele haridusele ülemineku kohta teada meediast või sotsiaalmeediast, 32% lasteaia**

juhtkonnalt ja 13% lasteaia kasvatajalt või muult personalilt. 22% lapsevanematest kuulis otsusest oma sõpradelt ja tuttavatelt ligikaudu 6% lapsevanematest teiselt sama lasteaia lapsevanematelt ja 7% hoolekogult. Küsitlusandmetest võib järeldada, et sarnaselt koolidele, võis lasteaedades puududa täielik informatsioon Tartu linna otsusest, mille tõttu said lapsevanemad esmase info (sotsiaal-)meediast. Võrreldes koolis käivate laste lapsevanematega, said lasteaias käivate laste vanemad seitsme protsendipunkti võrra rohkem informatsiooni sõpradelt või tuttavatelt.

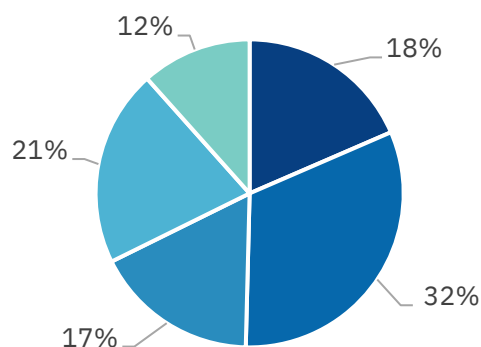

Joonis 6. Lasteaias käivate õpilaste lapsevanemate infoallikad, kust saadi teada Tartu linna otsusest minna üle eestikeelsele haridusele (%)

75% Venemaa kodakondsusega ja 67% Eesti kodakondsusega lasteaias käivate laste vanematest on kuulnud Tartu linna otsusest eestikeelsele õppele üleminekust kõige rohkem meediast või sotsiaalmeediast, ligikaudu 61% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest on üleminekust kuulnud aga lasteaia juhtkonnalt või kasvatajalt. Sealjuures on oluline mainida, et 39% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest kuulsid seda just lasteaia juhtkonnalt. Ka 43% Eesti kodakondsusega lapsevanematest on otsusest kuulnud lasteaia juhtkonnalt, sealhulgas 32% lasteaia juhtkonnalt. Venemaa kodakondsusega lapsevanematest vaid 13% kuulsid otsusest lasteaia juhtkonnalt, sealjuures mitte keegi lasteaia juhtkonnalt. Sarnaselt koolis käivate laste vanematele kuulsid ka lasteaias käivate laste vanemad otsusest sõpradelt või tuttavatelt. Kõige enam on sõpradelt või tuttavatelt kuulnud Eesti kodakondsusega inimesed (25%), seejärel Ukraina (22%) ja kõige vähem Venemaa kodakondsusega lapsevanemad (13%).

3. LAPSEVANEMATE RAHULOLU SEOSSES TARTU LINNA OTSUSEGA MINNA ÜLE EESTIKEELSELE ÕPPELE

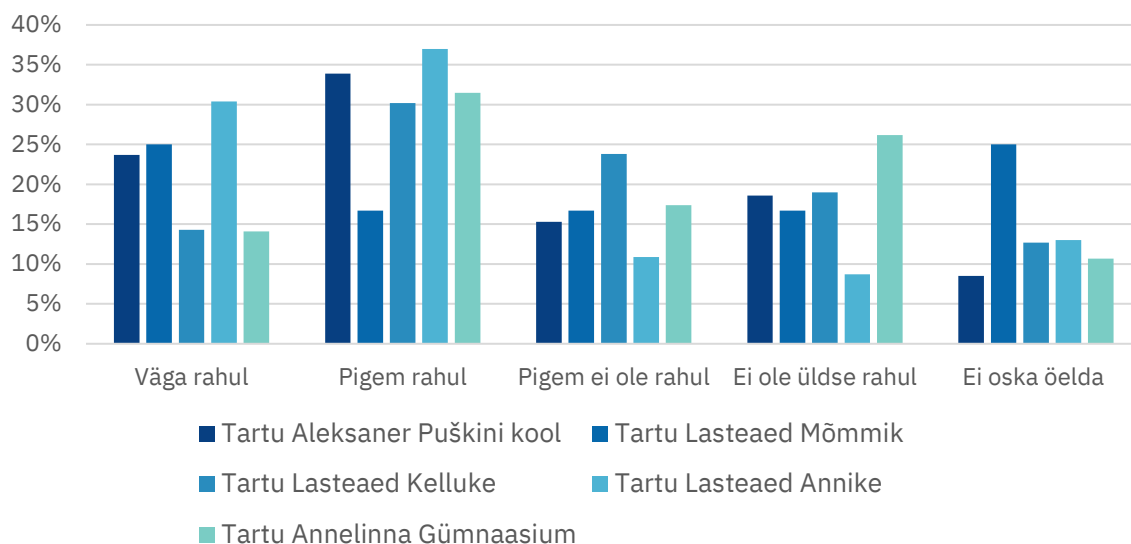
Jooniselt 7 näeme, et lapsevanematel on vastakad tunded seoses Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele. Ligikaudu pooled vastanutest on otsusega rahul, aga 17% lapsevanematest pigem ei ole rahul ja 21% ei ole üldse rahul. 12% vastanutest ei oska konkreetset vastust anda. **Seega võime järeldada, et eestikeelsele õppele ülemineku otsusega pigem ei olda rahul ja see tekitab lapsevanemates palju teadmatust.**

■ Väga rahul ■ Pigem rahul ■ Pigem ei ole rahul ■ Ei ole üldse rahul ■ Ei oska öelda

Joonis 7. Lapsevanemate rahulolu eestikeelsele õppele ülemineku otsusega (%)

Kõige enam on Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele rahul Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (74% rahul vs 8% ei ole rahul), kusjuures otsusega on väga rahul 35% lapsevanematest ja pole üldse rahul vaid 3% vastajatest. Vene kodakondsusega lapsevanemate hinnangud jagunevad kahte leeri (48% rahul vs 48% ei ole rahul), sealjuures 8% väga rahul ja 20% mitte üldse. Kõige vähem on otsusega rahul Eesti kodakondsusega lapsevanemad (44% rahul vs 47% ei ole rahul), kusjuures otsusega ei ole üldse rahul 27% vastanutest. Eesti kodakondsusega lapsevanematest on otsusega väga rahul 15%. **Rahulolematus võib tulla lapsevanemate vähesest teadlikkusest eestikeelsele õppele ülemineku otsuse tagamaadest, ajenditest ja konkreetsetest tegevustest, millega eesmärk saavutatakse.**

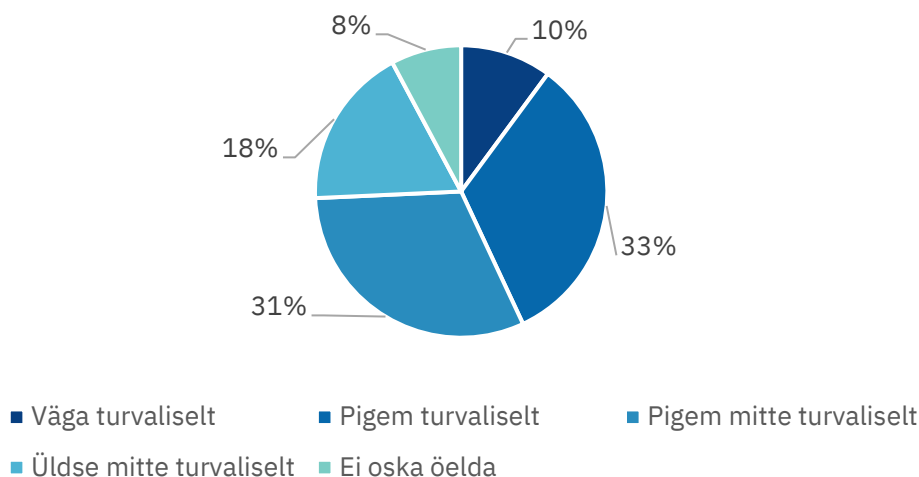

Joonis 8. Lapsevanemate rahulolu eestikeelsele õppele ülemineku otsusega haridusasutuste lõikes (%)

Vaadates tulemusi haridusasutuste lõikes, näeme jooniselt 8, et kõige enam olid otsusega rahul Tartu Aleksander Puškini kooli lapsevanemad, kellest kokku üle poole ehk 58% lapsevanematest vastasid “väga rahul” või “pigem rahul”. Otsusega ei olnud üldse rahul 19% lapsevanematest. Valdavalt oldi otsusega rahul ka Tartu Lasteaed Kellukeses ja Tartu Annelinna Gümnaasiumis. 45% Kellukese lasteaia vanematest märkisid vastuseks “väga rahul” või “pigem rahul”. Samaaegselt pole 24% lapsevanematest Kellukese lasteaia vanematest otsusega rahul ja 19% pole otsusega üldse rahul. Ka Tartu Annelinna Gümnaasiumis käivate laste vanemad on vastastikusel arvamusel. 46% lapsevanematest on otsusega rahul, kuid 26% ei ole otsusega üldse rahul. **Suuri erinevusi koolides ja lasteaia käivate lapsevanemate otsusega rahulolus ei esinenud.** Erinevused otsusega rahulolust võivad tulla lapse vanusest ja tema õppeedukusest või lapsevanema hinnangust oma lapse eesti keele oskusele.

4. LAPSEVANEMATE TURVALISUS SESES TARTU LINNA OTSUSEGA MINNA ÜLE EESTIKEELSELE ÕPPELE

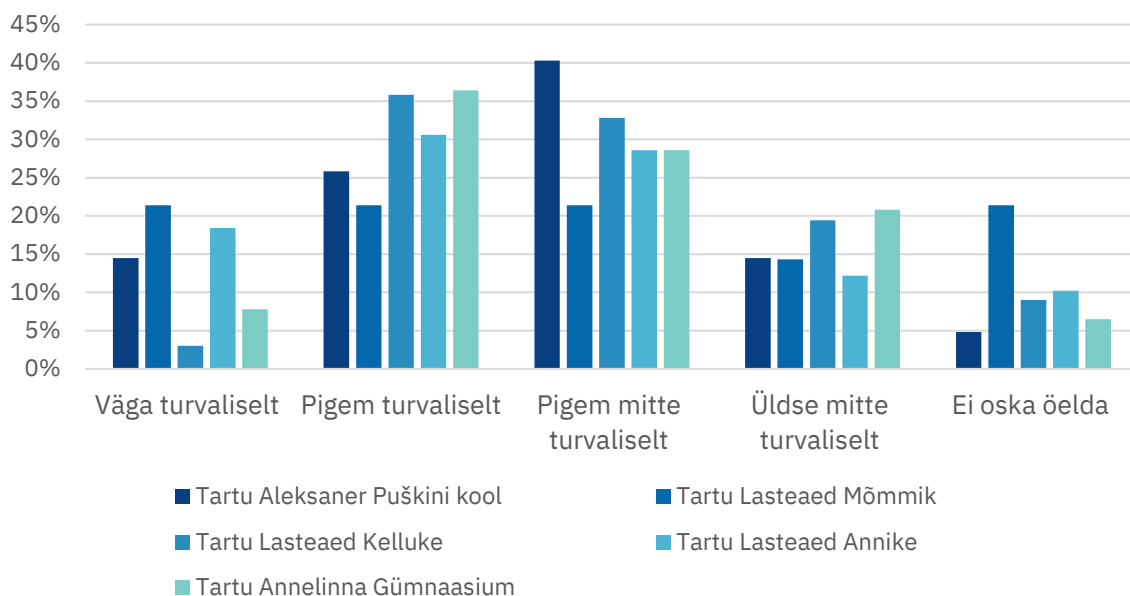
Eestikeelsele õppele üleminek tekitab paljude lapsevanemates ebakindlust. Jooniselt 9 näeme, et peaaegu pooled lapsevanematest tõdevad, et ei tunne end sellega seoses turvaliselt. Sealjuures 18% vastanutest ei tunne end üldse turvaliselt. 43% lapsevanematest tunnevad end otsusega seoses aga pigem turvaliselt, kusjuures 10% tunneb end väga turvaliselt. **Siiski on näha, et eestikeelsele õppele üleminek tekitab lapsevanemates suurel määral ebakindlust. Põhjuseks võib muu seas olla laste eelduslik eesti keele taseme puudulikkus, et õppida eestikeelsele õppekaval, ülemineku otsuse rutakus ja läbimõtlematus ning informatsiooni puudumine.**

Joonis 9. Lapsevanemate turvatunne seoses eestikeelsele õppele üleminekul (%)

Kõige turvalisemalt tunnevad ennast Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (51% turvaliselt vs 35% ebaturvaliselt), kusjuures väga turvaliselt tunnevad end 11% ja üldse mitte 14% lapsevanematest. Kõige ebaturvalisemalt tunnevad end Venemaa kodakondsusega lapsevanemad (31% vs 58%), kellest väga ebaturvaliselt tunneb end 12% lapsevanematest. Eesti kodakondsusega lapsevanemad tunnevad end pigem ebaturvaliselt (44% vs 52%), sealjuures väga turvaliselt tunneb end 10% ja väga ebaturvaliselt lausa 20% vastanutest. Peaaegu pooled ehk 46% Venemaa kodakondsusega ja 32% Eesti kodakondsusega lapsevanematest tunnevad end pigem ebaturvaliselt. 39% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest tunnevad end pigem turvaliselt kui lapse õpe viiakse üle eesti keelele. **Üldpildis tunnevad eelkõige ebaturvalisust Eesti ja Venemaa kodakondsusega lapsevanemad, kelle lapsed on Eestis alati saanud õppida vene keeles ning kes peavad nüüd tegema elukorralduses suuri muudatusi.**

Jooniselt 10 on näha, et koolis ja lasteaias käivate laste vanemate turvalisuse tunne seoses eestikeelsele õppele üleminekuga on varieeruv. Annelinna Gümnaasiumis (44% vs 49% ebaturvaliselt), Kellukese Lasteaias (39% vs 52%) ja Puškini Koolis (40% vs 55%) tunnevad lapsevanemad end pigem ebaturvaliselt kui turvaliselt. Annikese ja Mõmmik Lasteaias käivate laste vanemad tunnevad end seoses eestikeelsele õppele üleminekuga pigem turvaliselt. Annikese Lasteaia lapsevanemates ligi pooled ehk 49% tunnevad end turvaliselt, kusjuures 41% pigem mitte. Lasteaias Mõmmik käivate laste vanematest 43% tunnevad end turvaliselt ja 36% pigem mitte. **Kõige ebaturvalisemalt tunnevad end Kellukese Lasteaia ja Annelinna Gümnaasiumi lapsevanemad.**

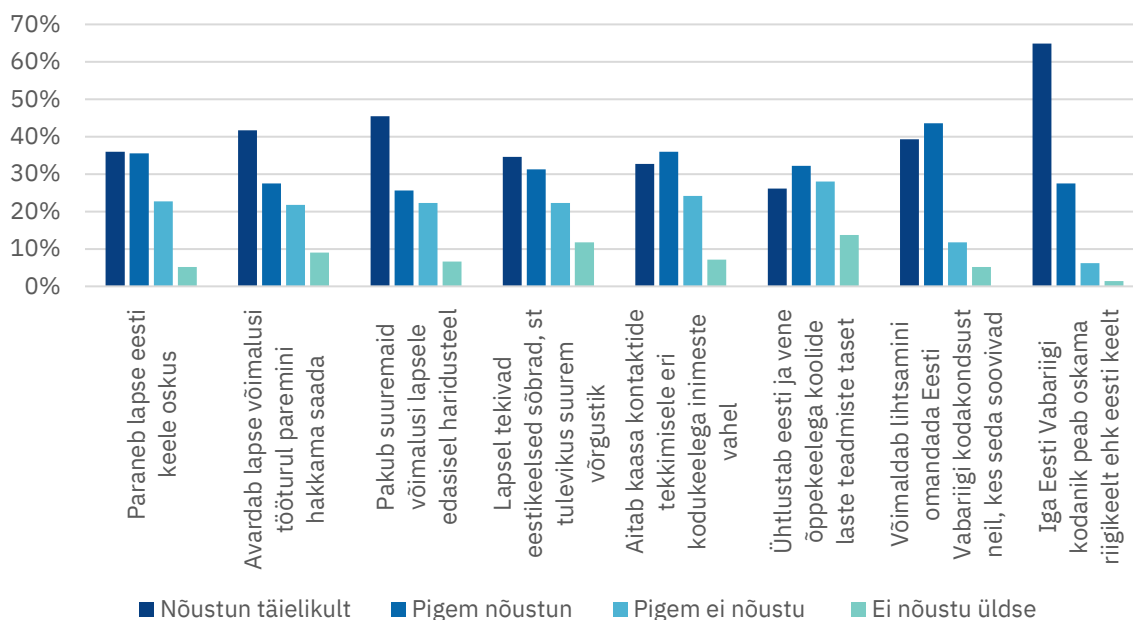

Joonis 10. Lapsevanemate turvatunne seoses eestikeelsele õppele üleminekuga haridusasutuste lõikes (%)

5. EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKU PLUSSID

5.1. Koolid

Jooniselt 11 näeme, et 72% vastanutest on nõus, et eestikeelsele õppele üleminekuga paraneb nende lapse eesti keele oskus. 23% vastanutest väitega pigem ei nõustu. 58% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest nõustub täielikult, et eestikeelsele haridusele üleminekuga paraneb nende laste eesti keel. Väitega on täielikult nõus ka ligikaudu 38% Vene ja 28% Eesti kodakondsusega lapsevanematest.

Joonis 11. Koolis käivate õpilaste lapsevanemate hinnangul positiivsed aspektid eestikeelsele õppele üleminekul (%)

42% vastanutest nõustub täielikult, et eestikeelsele õppele ülemineku avardab lapse võimalusi tööturul paremini hakkama saada, sealjuures 22% vastanutest pigem ei ole antud väitega nõus ja 9% lapsevanematest ei nõustu üldse. **46% lapsevanematest on nõus, et eestikeelne haridus pakub suuremaid võimalusi lapse edasisel haridusteel. Väitega ei nõustu 22% vastanutest.** Ukraina kodakondsusega lapsevanemad on Eesti ja Vene kodakondsusega lapsevanematest rohkem nõus, et eestikeelne õpe koolides avardab lapse võimalusi tööturul ja annab suuremad võimalused edasisel haridusteel. Väitega ei ole üldse nõus 13% Eesti ja 6% Venemaa kodakondsusega lapsevanematest. Seega võib järeldada, et lapsevanemad näevad, et eestikeelsele õppele ülemineku pigem parandab nende laste õpi- ja töövõimalusi.

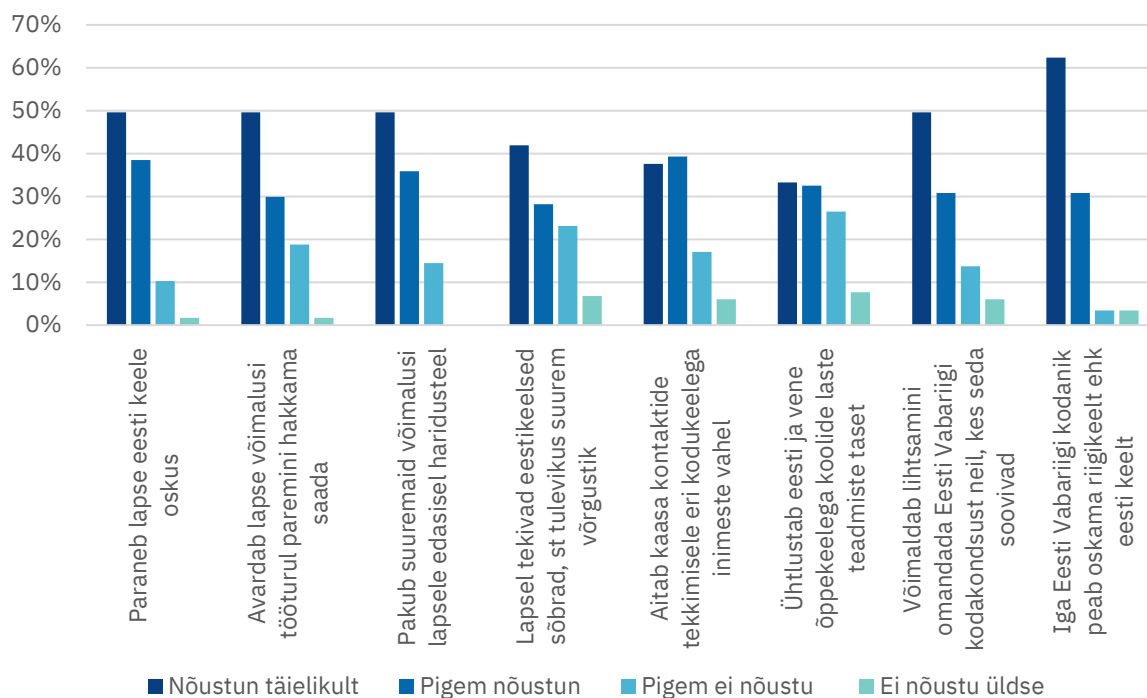
Üle poolte vastanutest ehk 58% olid nõus väitega, et eestikeelne haridus aitab kaasa kontaktide tekkimisele eri kodukeelega inimeste vahel. Eestikeelset haridust seostati ka suurema eestikeelsete sõprade võrgustikuga. 66% vastanutest arvas, et lastel tekivad eestikeelse hariduse tulemusel tulevikus suurem eesti keelt kõnelevate sõprade võrgustik. Väitega ei nõustunud 12% vastanutest. Ukraina kodakondsusega lapsevanemad on rohkem täielikult nõus, et eestikeelne õpe koolidest toob nende lastele kaasa suurema suhtlusvõrgustiku eestikeelsete sõpradega ja aitab kaasa kontaktide tekkimisele eri kodukeelega inimeste vahel. **Lisaks nõustuvad väitega pigem Venemaa kodakondsusega kui Eesti kodakondsusega lapsevanemad.** Seega on lapsevanemate arvates eestikeelsele õppele üleminekul üheks oluliseks plussiks laste suurenenud kontaktid eri kodukeelega kõnelevate lastega ja suurem eesti keelt kõnelevate sõprade võrgustik.

Üheks eestikeelsele haridusele ülemineku plussiks peetakse eesti ja vene õppekeelega koolides õppivate laste teadmiste taseme ühtlustumist. **Vaid 26% lapsevanematest on antud väitega täielikult nõus. Ligi pooled lapsevanemad on väites ebakindlad.** 32% on pigem nõus ja 24% pigem mitte. Väitega ei nõustu üldse 14% lapsevanematest. 46% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest on täielikult nõus, et eestikeelne haridus aitab ühtlustada eesti ja vene õppekeelega koolide taset, sealjuures on väitega täielikult nõus vaid ligikaudu 20% Eesti ja 13% Vene kodakondsusega lapsevanematest. Lisaks on 38% Vene kodakondsusega ja 33% Eesti kodakondsusega lapsevanemates vastanud, et väitega pigem ei nõustu. Kõige enam ei nõustu väitega Eesti ja Vene kodakondsusega lapsevanemad (19%), ühtlasi ei ole mitte ükski Ukraina kodakondsusega lapsevanematest valinud küsimustikus varianti “ei nõustu üldse”. Seega võime järeldada, et laste teadmiste tase on lapsevanematele oluline ja eestikeelsele õppele ülemineku tekitab lapsevanemates teadmatust, kas lapsed suudavad eesti keelt emakeelena kõnelevate laste õppetempoga kaasas käia.

65% vastanutest on täielikult nõus, et iga Eesti Vabariigi kodanik peab oskama riigikeelt ehk eesti keelt. Väitega ei nõustunud ligikaudu 8% vastanutest. Lisaks nõustub 83% vastanutest, et eestikeelne haridus võimaldab lihtsamini omandada Eesti Vabariigi kodakondsust neil, kes seda soovivad. Ülekaalukalt rohkem nõustuvad väitega Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (80%), seejärel Eesti kodakondsusega (60%) ja siis Vene kodakondsusega (56%) lapsevanematest. Sealjuures ei nõustu väitega üldse 6% Vene kodakondsusega ja 2% Eesti kodakondsusega lapsevanematest. Seega võime järeldada, et lapsevanemad näevad eesti keelt olulise osana Eesti Vabariigi ühiskonnast.

5.2. Lasteaiad

Jooniselt 12 näeme, et valdav enamus ehk 88% lapsevanematest on nõus, et eestikeelse õppega lasteaias paraneb nende laste eesti keele oskus. 10% vastanutest pigem ei nõustu väitega. **Sarnaselt koolis käivate laste vanematele nõustuvad ka lasteaias käivate laste erineva kodakondsusega lapsevanemad, et eestikeelne õpe parandab laste eesti keele oskust.** Sealjuures 44% Eesti kodakondsusega lapsevanematest pigem nõustuvad väitega või nõustuvad täielikult. Kõige enam nõustuvad väitega Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (79%). Vene kodakondsusega lapsevanemad on pigem nõus, et eestikeelne haridus toob kaasa lapse eesti keele oskuse paranemise.

Joonis 12. Lasteaias käivate laste lapsevanemate hinnangul positiivsed aspektid eestikeelsele õppele üleminekul (%)

Ligi 80% lapsevanematest on nõus, et eestikeelne haridus avardab lapse võimalusi tööturul paremini hakkama saada, kusjuures vaid 18% vastanutest pigem ei nõustu väitega. Lisaks on 85% vanematest nõus, et eestikeelne õpe pakub paremaid võimalusi edasisel hariduse omandamisel. Mitte ükski vastanutest ei valinud “ei nõustu üldse”. Ukraina kodakondsusega lapsevanemad nõustuvad kõige enam, et eestikeelsele haridusele üleminek avardab lapse õpi- ja töövõimalusi. Väitega nõustuvad ka üle 40% Eesti kodakondsusega lapsevanematest. Venemaa kodakondsusega lapsevanemad on vastakad tunded ehk ligikaudu 38% nõustub täielikult või pigem ei nõustu. Üllatuslikul kombel ei ole praktiliselt ükski lapsevanem valinud valikuvarianti “ei nõustu üldse”. **Võrreldes koolis käivate laste vanematega, on lasteaias käivate laste vanemad optimistlikumad, et eestikeelne haridus annab nende lastele Eestis rohkem töö- ja haridusvõimalusi.**

71% lapsevanematest on nõus, et lastel tekib suurem eestikeelsete sõprade võrgustik, kui õpitakse eesti keeles. Samas 22% vastanutest pigem ei nõustu väitega ja 7% ei nõustu absoluutselt. Lisaks peetakse eestikeelse õppe võimalusi oluliseks kontaktide loomisel eri kodukeelega inimeste vahel. 78% lapsevanematest on arvamusel, et eestikeelne haridus aitab lastel luua kontakti eri kodukeelega inimeste vahel, kuid 6% vastajatest ei nõustu väitega absoluutselt. **Sarnaselt koolis käivate laste vanematega, on lasteaias käivate laste vanemad nõus, et eestikeelsele haridusele üleminek suurendab nende laste eestikeelsete sõpradega suhtlust ja kontaktide võrgustikku, sealjuures on lasteaias käivate laste vanemad pisut optimistlikumad.**

Sarnaselt Ukraina kodakondsusega koolis käivate laste vanematele on ka lasteaias käivate laste vanemad täiesti nõus väitega, et eestikeelne õpe loob suurema eestikeelse sõprusvõrgustiku. Vastakaid arvamusi on Vene kodakondsusega inimeste seas, kellest pooled ei ole väitega pigem nõus. Eesti kodakondsusega inimesed pigem on nõus, et eestikeelne haridus toob kaasa

suurema eestikeelsete sõprade võrgustiku. Erinevalt Ukraina ja Vene kodakondsusega lapsevanematest on 10% Eesti kodakondsusega vastajatest arvamisel, et väitega ei saa üldse nõustuda. Sarnased tulemused on ka väitel, et eestikeelne haridus aitab kaasa kontaktide tekkimisele eri kodukeelega inimeste vahel.

Ligikaudu 78% vastanutest arvab, et eestikeelsele õppele üleminek ühtlustab eesti ja vene õppekeelega lasteaedade laste teadmiste taset. Kusjuures 26% vastanutest pigem ei nõustu sellega ja 8% ei nõustu absoluutselt. Kõik Ukraina kodakondsusega lapsevanematest nõustuvad, et eestikeelne haridus aitab ühtlustada eesti ja vene õppekeelega lasteaedade laste teadmiste taset, sealjuures kolmveerand vastanutest nõustub väitega täielikult. Vene kodakondsusega inimesed on vastakal arvamisel: 38% arvab, et eestikeelne haridus pigem ühtlustab haridustaset, 63% arvab, et pigem mitte. Ka Eesti kodakondsusega lapsevanemad ei ole kindlad: 30% pigem ei nõustu, et eestikeelne haridus ühtlustab haridustaset, ja 33% pigem on arvamisel, et ühtlustab. **11% Eesti kodakondsusega lapsevanematest ei ole väitega üldse nõus, olles ka ainsad sel viisil vastajad.**

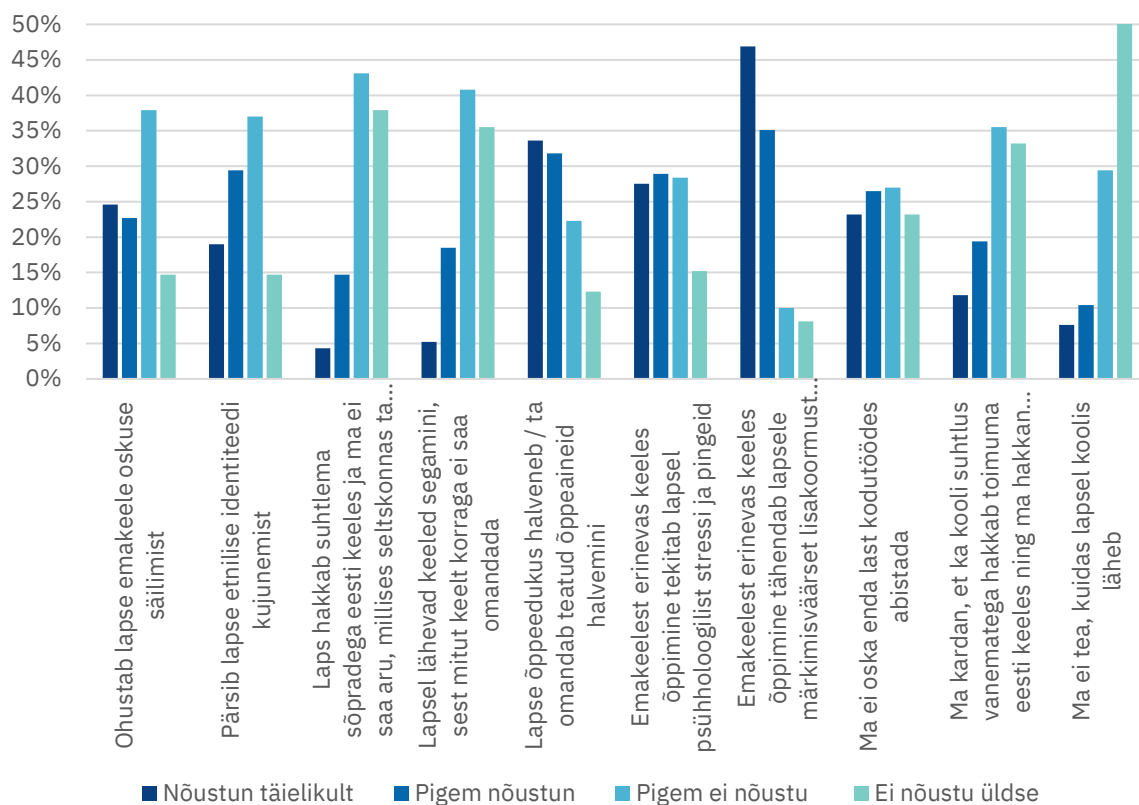
Võrreldes koolis käivate laste vanematega, on lasteaias käivate laste vanemad oluliselt kindlamad, et eestikeelsele õppele üleminek ühtlustab erinevate õppekeeltega laste teadmisi lasteaias. Vaadates lasteaias käivate laste vanemate küsitlustulemusi seoses eestikeelse hariduse ja suurenenud õppevõimalustega, võime järeldada, et nende lapsevanemate arvamus teadmiste ühtlustamisest lasteaias võiks kanduda üle ka kooliharidusele ehk eestikeelsele õppele üleminek ühtlustab pikemas plaanis eesti ja vene õppekeelega laste teadmiste taset.

Valdav enamus lapsevanematest on nõus, et Eesti Vabariigi kodanikud peavad oskama eesti keelt. 63% lasteaias käivate laste vanematest nõustuvad täielikult ja 31% vastanutest leiab, et pigem nõustuvad. Väitega ei ole nõus 6% vastanutest. Lisaks on lapsevanemad arvamisel, et eesti keele oskus võimaldab lihtsamini omandada Eesti Vabariigi kodakondsust neil, kes seda soovivad. Väitega oli nõus 81% lapsevanematest ning sellega ei nõustunud üldse 6% lapsevanematest. Kõik Ukraina kodakondsusega lapsevanemad nõustuvad, et iga Eesti Vabariigi kodanik peab oskama eesti keelt, kusjuures peaaegu 92% vastanutest nõustub väitega täielikult. Väitega nõustuvad täielikult ka 56% Eesti ja pooled Vene kodakondsusega lapsevanematest. 4% Eesti kodakondsusega lapsevanematest ei ole väitega üldse nõus, olles ka ainsad sel viisil vastajad. **Seega võime järeldada, et sarnaselt koolis käivate laste vanematele näevad lasteaias käivate laste vanemad, et eesti keelel on oluline roll Eesti ühiskonnas edukalt hakkama saamisel.**

6. EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKUGA SEOTUD MURED

6.1. Koolid

Jooniselt 13 näeme, et lapsevanemad tunnevad suurt muret, kuidas eestikeelsele õppele üleminek hakkab mõjutama nende lapse edasist haridusteed. Peamiselt muretsetakse, et emakeelest erinevas keeles õppimine toob lapsele kaasa märkimisväärset lisakoormust ja lapse õppeedukus langeb. Vähemal määral peetakse probleemiks lapsevanemate teadlikkuse vähenemist nende lapse tegemistest koolis ja sõprusseltskonnas.

Joonis 13. Koolis käivate õpilaste lapsevanemate hinnangul murettekitavad aspektid eestikeelsele õppele üleminekul (%)

Lapsevanemate üheks suurimaks mureks eestikeelsele õppele ülemineku kontekstis võib olla lapse emakeele oskuse säilitamine ja lapse etnilise identiteedi kujunemine. **Väitega, et eestikeelne haridus võib ohustada lapse emakeele oskuse säilimist, nõustub 47% lapsevanematest, kusjuures 25% nõustub täielikult.** Väitega pigem ei ole nõus 38%

lapsevanematest ja 15% on arvamisel, et eestikeelne haridus ei ohusta üldse nende lapse emakeele oskuse säilitamist. Samuti on lapsevanemad lahkavamusel, kas eestikeelne haridus pärssib nende lapse etnilise identiteedi kujunemist. Ligikaudu pooled lapsevanematest (52%) kas pigem ei nõustu või ei nõustu üldse, et eestikeelne haridus võiks pärssida nende lapse etnilise identiteedi kujunemist. 29% vastanutest aga leiab, et pigem võib. **19% lapsevanematest arvab, et eestikeelne haridus pärssib kindlasti nende laste etnilise identiteedi kujunemist.**

Valdav enamik Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega, et eestikeelne õpe ohustaks nende laste emakeele oskuse säilitamist. Sealjuures 30% ei nõustu üldse ja 56% pigem ei nõustu. Väitega ei nõustu pigem ka pooled Vene kodakondsusega lapsevanemad, seejuures nõustub neist ligikaudu 19% väitega täielikult. **Eesti kodakondsusega lapsevanemate arvamused on vastakad.** 60% lapsevanematest nõustub väitega, kusjuures täielikult nõustub 31% Eesti kodakondsusega lapsevanematest. Väitega ei nõustu üldse vaid 11% vastanutest. Eri kodakondsusega lapsevanemad on t sarnasel arvamisel ka lapse identiteedi kujunemise küsimuses.

Lapsevanemad on ka mures eestikeelsele haridusele üleminekul laste õppetööga seotud aspektide pärast, mis võivad mõjutada lapse õppeedukust ja vaimset tervist. **65% vastanutest on nõus, et eestikeelsele õppele üleminekul tähendab lapse õppeedukuse halvenemist või omandab laps teatud õppeaineid halvemini, kusjuures täielikult nõustub väitega 34% lapsevanematest.** Väitega pigem ei ole nõus 22% ja ei nõustu üldse 12% lapsevanematest. Väitega, et emakeelest erinevas keeles õppimine tekitab lapsel stressi ja pingeid on nõus 56% lapsevanematest. 28% vastajatest arvab, et eestikeelsele õppele üleminekul pigem ei tekita lastes stressi. Samaaegselt arvab valdav enamik ehk **82% lapsevanematest, et eestikeelsele õppele üleminekul tähendab lastele märkimisväärset lisakoormust** õppainete omandamisel, kusjuures väitega nõustub täielikult 47% vastanutest. Ka avatud vastustes tuuakse peamise murena välja eestikeelsele ülemineku stressirohkust ja keerukust nii lapsele kui ka lapsevanemale. Seega võib järeldada, et lapsevanemate üheks suurimaks mureks eestikeelsele õppele üleminekul on laste õppeedukuse ja vaimse tervise säilimine.

Üldpildis nõustuvad kõik eri kodakondsusega lapsevanemad, et lapse õppeedukus võib halveneda eestikeelsele õppele üleminekul. Väitega nõustub täielikult 37% Eesti, 31% Venemaa ja 22% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest. Väitega pigem ei ole nõus 38% Ukraina, 18% Eesti ja vaid 13% Vene kodakondsusega lapsevanematest. Huvitaval kombel on Venemaa ja Ukraina kodakondsusega lapsevanemad kindlamad, et nende lapsel ei teki psühholoogilisi pingeid või stressi emakeelest erinevas keeles õppimisel kui Eesti kodakondsusega lapsevanemad. Väitega ei nõustu 56% Venemaa kodakondsusega lapsevanematest, kusjuures väitega ei nõustu üldse 38% vastanutest. Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega 64% vastanutest, kusjuures väitega pigem ei ole nõus 46%. Samaaegselt on 62% Eesti kodakondsusega lapsevanematest nõus, et eestikeelsele õppele üleminekul tekitab nende lapses stressi, kusjuures 31% nõustuvad väitega täielikult. Küll aga **nõustuvad kõik eri kodakondsusega lapsevanemad, et emakeelest erinevas keeles õppimine tähendab lapsele märkimisväärset lisakoormust.** Kõige enam nõustuvad väitega 55% Eesti kodakondsusega lapsevanematest, seejärel 38% Venemaa ja 26% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest.

Avatud vastustest selgub, et lisaks eelmainitule tunnevad lapsevanemad, et eestikeelsele õppele üleminekul langeb üldine haridustase, sest üleminekul on liiga kiire ja järsk. Lapsevanemaid hirmutab eestikeelsele õppele ülemineku konkreetsete samm-sammuliste plaanide puudumine ja tõsiasi, et **on keeruline leida kvalifitseeritud eesti keelt emakeelena**

kõnelevaid õpetajad, kes on suutelised lastele õpetama õppeaineid eesti keeles. Eelkõige mainitakse laste raskusi reaalinete omandamisel eesti keeles. Samuti tekitab vanemates rahulolematust uute õppemeetodite- ja materjalide olemasolu, kvaliteet ja kättesaadavus, millega hakatakse lapsi eesti keeles õpetama.

„Matemaatika, füüsika, keemia, ajalugu, loodusõpetus, inglise keel ja muud ained - vene keelt kõnelevate laste jaoks on nende õppimine eesti keeles sisuliselt topelt töömaht. Keskmine õpilane ei saa sellise koormusega hästi hakkama.“ - Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

“...ei usu, et meil on piisav arv õpetajaid, kes omavad vajalikku keele taset. Kardan, et võib juhtuda nii, et head spetsialistid kaotavad enda töökoha, sest neil ei ole vastava keele taset ja nende asemele pannakse eesti keelt kõnelev inimene, aga kes ei ole hea pedagoog.“ – Lapsevanem, Tartu Lasteaed Annike

Lisaks kardetakse, et eestikeelne õpe toob kaasa märkimisväärse lisakoormuse, sest vene keelt emakeelena kõnelevad lapsed peavad koolis õppeainet õppima eesti keeles. Sealjuures mainisid lapsevanemad kõige enam, et võõrkeeles materjali õppimine on lihtsalt materjali kuiv pähe õppimine ilma, et uusi teadmisi realselt omandatakse. **Lapsevanemad muretsevad, et eestikeelsele õppele ülemineku tulemusel väheneb teises emakeeles kõnelevate laste õppimise ja kooliskäimise motivatsiooni, mille tulemusel langeb laste õppeedukus.** Lisaks vähendab lapsevanemate arvates eestikeelne õpe laste vaba aega, et tegeleda hobide või huvitegevusega.

“Laps ei saa aru, mida tunnis räägitakse, ja teadmistes on palju lünki, mistõttu puudub lapsel motivatsioon ja huvi õppimise vastu ning samal põhjusel kannatavad ka tema teadmised ja hariduse kvaliteet. Lisaks sellele kulutab pere rohkem raha koduõpetajatele, et kooli õppekavaga sammu pidada.”¹ – Lapsevanem, Tartu Lasteaed Annike

“Osaline/täielik üleminek eesti keelele on toonud kaasa arusaamise vähenemise ja vähe vaba aega hobide ja vaba aja veetmise jaoks, sest pidevalt tuleb õppida/jutustada/selgitada teemasid kõigepealt oma emakeeles, seejärel neid kohandatud kujul uuesti jutustada ja õppida (mehaaniliselt) eesti keeles.”² – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

Eestikeelsele õppele üleminek võib endaga kaasa tuua suurema nõudluse lisatundide ja õpetajate järele, kes on valmis pakkuma eratunde nende emakeeles. See on aga suureks mureks lapsevanematele, sest **lisajõu palkamine laste õpetamiseks võib pere jaoks olla rahaliselt koormav.** Avatud vastustest selgub, et ligikaudu 32% lapsevanematest on mures, et nende lapse eesti keel ei ole õppimiseks piisavalt hea. Seega võib olla vajadus palgata eesti keele eraõpetajaid ja/või aineõpetajaid väga suur, mis aga ei ole igal perel rahaliselt võimalik.

¹ Originaal vene keeles: "Ребёнок не понимает о чем говорят на уроках и от этого много пробелов в знаниях, от этого у ребенка нет мотивации и интереса к учебе, знания и качество его образованности тоже страдает по этой же причине. Плюс в семье идут дополнительные денежные траты на репетиторов чтобы хоть как-то успеть за школьной программой."

² Originaal vene keeles: „Частичный /полный переход на эстонский язык обучения привел к тому, что снижается уровень понимания изучаемого материала, практически не остается свободного времени на увлечения и отдых, потому как постоянно приходится учить/рассказывать/ объяснять материал предметов сначала на родном языке, потом еще в адаптированной форме пересказывать и заучивать (механически) на эстонском.“

“Meil on vaja lisatunde ja mul ei ole raha mitme aine õpetajate jaoks.” – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

Eelkõige valmistab eestikeelsele õppele üleminek muret lapsevanematele, kelle lapsel on terviseprobleemide või erivajaduste tõttu raskusi õppimisega. Need lapsevanemad on mures, et poliitikakujundajatel ei ole kindlat plaani, kuidas selliste lastega tegeleda. Õpiraskustega lastele ei ole loodud spetsiaalset õppeprogrammi ja lastele ei pöörata piisavalt tähelepanu ja abi, eelkõige vajadusel nende emakeeles. Samuti on mureks vastavate spetsialistide puudus. Lapsevanemad kardavad, et nende **erivajadustega lapsed jäävad eestikeelsele õppele üleminekul tagaplaanile.**

“Kardan, et ei suuda oma õpiraskustes ja erivajadusega last koolitöodes toetada. Ma ise ka ei valda eesti keelt.” – Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool

Eestikeelsele õppele üleminek võib muuta lapsevanemate rolli laste aitamisel ja toetamisel haridusteel keerulisemaks, kuid antud uuringus osalenud lapsevanemate jaoks ei ole see suurimaks mureks. Väitega, et eestikeelsele haridusele ülemineku tagajärjel ei teata, kuidas lapsel koolis läheb, on nõus vaid 18% vastanutest. 53% vastanutest on kindlad, et ka eestikeelsele haridusele üleminekul on neil ülevaade lapse tegevusest koolis. **Murega, et kooli suhtlus vanematega hakkab toimuma eesti keeles ja seetõttu on lapsevanem vähem kaasatud kooliellu, on täielikult nõus vaid 12% vastanutest. 69% vastanutest ei pea seda probleemiks.** Samuti on valdav enamus (81%) lapsevanematest arvamusel, et eestikeelsele õppele ülemineku tulemusel on neil jätkuvalt arusaam, kus ja millises seltskonnas nende laps liigub. Valdavalt on eri kodakondsusega lapsevanemad kindlad, et eestikeelsele haridusele üleminekul on nad jätkuvalt kaasatud kooliellu ja neil on ülevaade lapse tegevusest koolis. Pigem peavad seda mureks Ukraina kui Eesti või Vene kodakondsusega lapsevanemad.

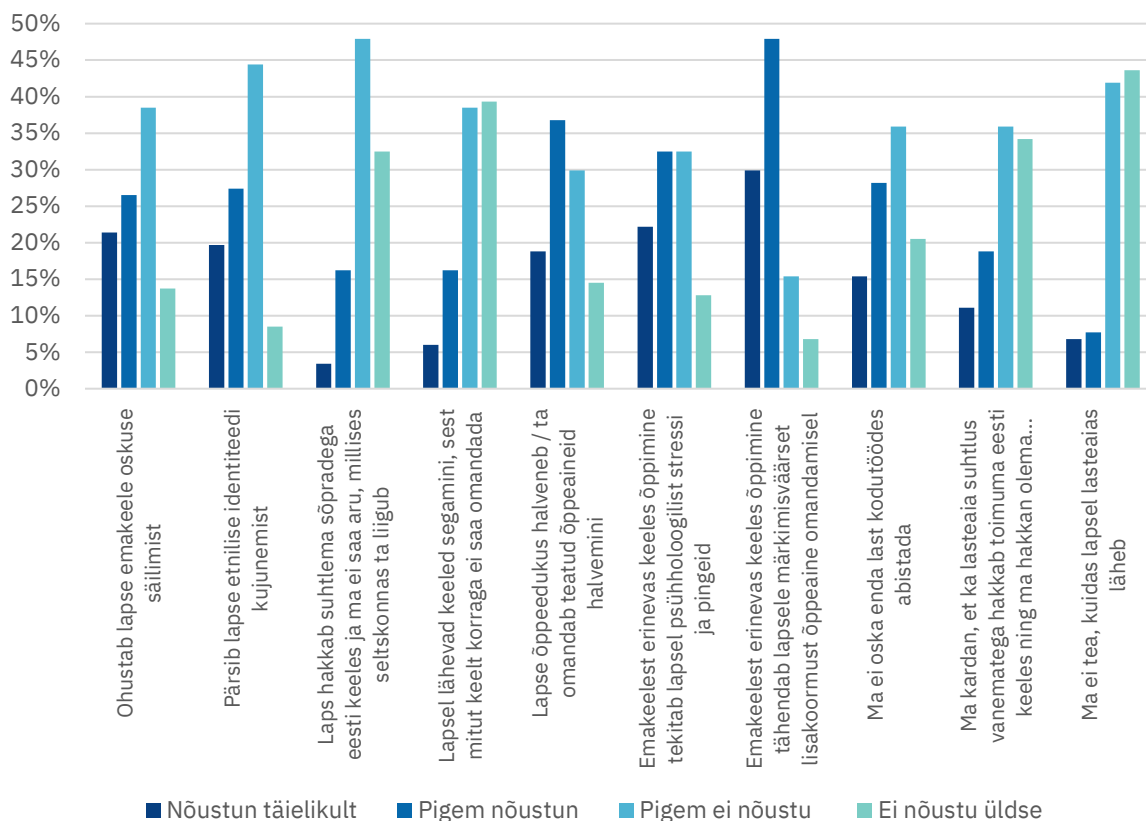
Üheks peamiseks mureks seoses laste toetamisega nende haridusteel peetakse kodutöödega abistamist. Antud uuringus osalenud lapsevanemad ei ole kindlad, kas nad suudavad eestikeelsele õppele üleminekul last piisavalt aidata kodutöödega. **23% nõustuvad täielikult, et eestikeelsele õppele üleminekul ei osata enda last kodutöös enam abistada ja 27% tunnevad, et pigem ei oskaks.** 27% lapsevanematest pigem oskaks oma last eestikeelsele õppele üleminekul aidata kodutöödega ja 23% on kindlad, et oskavad ka eestikeelse õppe korral lapsele tuge pakkuda. Kodutöödega abistamine on toonud vastakaid tulemusi erineva kodakondsusega lapsevanemate vastustes.

Nii avatud kui ka valikvastustest selgub, et lapsevanematel on mitmeid eestikeelsele õppele üleminekul seotud muresid, kuid on näha, et lapsevanemate peamised mured on seotud tõsiasjaga, et neil puudub teave ja terviklik ülevaade ülemineku strateegiate ning täpse toimimise kohta. Eriti väheseks peetakse informatsiooni, mis puudutab erivajadustega või õpiraskustes olevaid lapsi ja nende edasist toetamist. Kardetakse, et laste õppeedukus ja üldhariduse kvaliteet langeb. Samuti tekitab lapsevanemates muret võimalik rahaline koormus, mida peab teises emakeeles kõneleva lapse õppimise toetamiseks kulutama, kui haridus läheb täielikult üle eesti keelele.

⁴ Originaal inglise keeles: "I am afraid I will not be able to support my child with special educational needs. I am not proficient in Estonian myself as well"

6.2. Lasteaiad

Jooniselt 14 näeme, et sarnaselt koolis käivate laste vanematega, tunnevad ka lasteaias käivate laste vanemad, et eestikeelsele õppele üleminekul suureneb nende laste õpikoormus märkimisväärselt ja laste õppeedukus võib langeda.

Joonis 14. Lasteaias käivate laste lapsevanemate hinnangul murettekitavad aspektid eestikeelsele õppele üleminekul (%)

Sarnaselt koolis käivate laste vanematega on lasteaias käivate laste vanemad lahkavamusel, kas eestikeelsele haridusele üleminekul võiks ohustada nende lapse emakeele oskuse säilitamist või pärsida lapse etnilise identiteedi väljakujunemist. 53% lapsevanematest ei nõustu väitega, et eestikeelne haridus võiks ohustada nende lapse emakeele oskuse säilitamist, kusjuures väitega ei nõustu üldse 14%. Samas ligikaudu 21% lapsevanematest **arvab, et eestikeelsele haridusele üleminekul kindlasti ohustab nende lapse emakeele oskuse säilitamist.** 27% vastajatest pigem nõustub väitega, et üleminekul ohustab nende lapse emakeele oskuse säilitamist. Väitega, et eestikeelsele õppele üleminekul pärsib lapse etnilise identiteedi kujunemist, pigem ei nõustu 45% lapsevanematest. Sealjuures aga nõustub 20% vastajatest täielikult, et eestikeelne õpe pärsib nende lapse etnilise identiteedi kujunemist. **Väitega ei nõustu üldse vaid 9% lapsevanematest.**

Üle pooltest ehk 59% Eesti kodakondsusega lapsevanematest nõustuvad, et eestikeelsele haridusele üleminekul ohustab lapse emakeele oskuse säilitamist, sealjuures 26% nõustub väitega täielikult. 35% lapsevanematest pigem ei nõustu. Vastandlikult aga arvavad enamik Ukraina kodakondsusega lapsevanematest (92%), et eestikeelne õpe ei ohusta nende lapse

emakeele oskuse säilitamist, kusjuures mitte ükski Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei nõustunud väitega täielikult. Venemaa kodakondsusega lapsevanemate vastused on peegelpildis vastakad. Eri kodakondsusega lapsevanemad on üldpildis sarnasel arvamusel ka lapse identiteedi kujunemisest. Suurim vahe on Vene kodakondsusega lapsevanemate seas, **kes nõustuvad, et eestikeelne haridus võib pigem pärssida nende lapse etnilise identiteedi kujunemist.**

Ka lasteaias käivate laste vanemad on eestikeelsele haridusele üleminekul mures laste õpivõimekuse ja tugeva vaimse tervise säilimise pärast. **Natukene üle poole lapsevanematest (55%) nõustuvad, et eestikeelsele õppele üleminekul halveneb nende laste õppeedukus ja ta võib teatud õppeaineid omandada halvemini, sealjuures nõustub väitega täielikult ligikaudu 18% lapsevanematest.** 30% lapsevanematest väitega pigem ei nõustu ja 15% vastanutest on kindlad, et eestikeelsele haridusele üleminekul säilib nende laste õppeedukus samal tasemel. Lisaks on ligikaudu 78% lapsevanematest nõus, et emakeelest erinevas keeles õppimine tähendab lastele märkimisväärset lisakoormust õppeaine omandamisel, kusjuures väitega on täielikult nõus 29% vastanutest. Vaid 7% lapsevanematest ei nõustu, et eestikeelne õpe tooks lastele kaasa lisakoormust koolis. Üldpildis on koolis käivate laste vanemad natukene rohkem mures laste õppeedukuse ja õppeainete omandamisega kui lasteaias käivate laste vanemad, mis võib tulla asjaolust, et lasteaias ei tegeleta igapäevaselt õpitööga ja lapsevanemad ei oska seetõttu muretseda enda laste õpiedukuse pärast.

Enamik Ukraina kodakondsusega lapsevanematest (71%) **ei nõustu väitega, et nende lapse õppeedukus võib eestikeelsele õppele üleminekul halveneda**, kusjuures väitega ei nõustu üldse 38% vastanutest. Eesti ja Vene kodakondsusega lapsevanemad **arvavad enam, et lapse õppeedukus võib langeda.** 59% Eesti kodakondsusega lapsevanematest nõustub, et nende lapse õppeedukus halveneb või omandab ta teatud õppeaineid halvemini, kusjuures väitega nõustub täielikult 21% vastanutest. Väitega pigem ei nõustu 33% Eesti kodakondsusega lapsevanematest. Kolmveerand Venemaa kodakondsusega lapsevanematest nõustub, et eestikeelsele haridusele ülemineku toob kaasa lapse õppeedukuse languse, sealjuures väitega on pigem nõus pooled vastanutest. Väitega ei nõustu üldse 9% Eesti ja 13% Venemaa kodakondsusega lapsevanematest.

Lisakoormus õppeainete omandamisel võib tekitada lastes psühholoogilist stressi ja pingeid. Väitega on täielikult nõus 22% lapsevanematest. Ligikaudu 66% vastanutest on ebakindlad, kas eestikeelsele õppele ülemineku toob lastes kaasa stressi ja pinged. Eestikeelsele õppele üleminekuuga kaasnevat stressi ja keerukust nii lapsevanemale kui ka lapsele tuuakse välja ka ligikaudu 35%-s avatud vastustes. Peamiselt nimetatakse **suurimaks hirmuks, et lapsed ei saa eestikeelses keskkonnas õppimisega hakkama ja laste õpivõimekus võõrkeeles õppimiseks on väike**, mille tõttu võib see negatiivselt mõjuda nende mentaalsele tervisele.

„Lapsele on väga raske, eriti lasteaias, kui lapsehoidjad ja õpetajad rääkisid alati vene keelt, aga nüüd hakkavad nad äkki eesti keelt rääkima, ja kui laps käib lasteaias haiguse tõttu harva, ei taha ta üldse minna, sest ta tunneb end erakuna.“ – Lapsevanem Tartu Lasteaed Kelluke

Eri kodakondsusega lapsevanemad on lahkavalt arvamusel, kas eestikeelne õpe toob kaasa lastes lisapingeid või stressi. 63% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest **ei nõustu, et emakeelest erinevas keeles õppimine tekitab lapsel stressi või lisapingeid**, kusjuures väitega ei nõustu üldse 33% vastanutest. Vene ja Eesti kodakondsusega lapsevanemad **näevad emakeelest erinevas keeles õppimise suuremat lisapinget lastele.** 75% Vene ja 58% Eesti kodakondsusega lapsevanematest nõustuvad väitega, kusjuures mõlema sihtrühma puhul nõustub täielikult 25% vastajatest. 33% Eesti kodakondsusega lapsevanematest pigem ei

nõustu väitega ja 9% ei nõustu üldse. 80% Eesti kodakondsusega ja kõik Venemaa kodakondsusega küsitluses osalenud lapsevanematest nõustub, et emakeelest erinevas keeles õppimine tähendab lapsele märkimisväärset lisakoormust õppeainete omandamisel, kusjuures 38% Eesti kodakondsusega lapsevanematest on väitega täiesti nõus. Samaaegselt vaid 58% Ukraina kodakondsusega lapsevanemates arvab sama, sealjuures mitte ükski vastanutest ei valinud varianti “nõustun täielikult”. 17% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega üldse.

Avatud vastustest selgub, et sarnaselt koolis käivate laste vanematele **tunnevad ka lasteaias käivate laste vanemad, et eestikeelsele õppele üleminek on liiga kiire ja järsk**, mille tõttu ei ole koolid ja lasteaia valmis täielikult eestikeelsele õppele üle minema. Kardetakse, et lastele ei pakuta piisavalt abi eesti keele õppimisel ja puuduvad lisaprogrammid, et last vajadusel aidata. **Jätkuvalt peetakse keelekümblust kõige optimaalsemaks viisiks, kuidas teises emakeeles kõnelevat last sujuvalt eesti keelele üle viia.**

„Muret teeb Eesti koolide ja lasteaedade vähene abi võõrkeelega lapse õpetamisel. Teisi keeli kõnelevate laste spetsiaalsete kohanemisprogrammide puudumine. Keelekümblust on hetkel parim valik.“ – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

Vaatamata sellele on sarnaselt koolis käivate laste vanematele ka lasteaias käivate laste vanemad positiivselt meelestatud, et **suudavad eestikeelsele õppele üleminekul toetada enda laste haridusteenistust.** Ligikaudu 57% lapsevanematest suudaksid eestikeelsele õppele ülemineku korral jätkuvalt abistada last kodutöös. 15% vanematest arvab, et eestikeelsele õppele üleminekul ei oskaks nad last kodutöös aidata ja 28% arvab, et pigem ei oskaks. Lisaks on ligikaudu 71% lapsevanematest kindlad, et suudavad ka eestikeelse õppe korral olla kaasatud lasteaiaellu ja lasteaia ning lapsevanema vahelisse suhtlusesse. 10% lapsevanematest kardavad, et eestikeelsele õppele üleminekul hakkab suhtlus lasteaia ja vanemate vahel toimuma eesti keeles, mille tõttu võivad nad olla vähem kaasatud lasteaiaellu. Sellegipoolest on 85% vanematest kindlad, et ka eestikeelsele õppele üleminekul on neil ülevaade, kuidas nende lapsel lasteaias läheb. Vaid 7% vastanutest arvab, et eestikeelse õppe korral ei ole neil ülevaadet lapse lasteaia tegevusest. Sarnaselt koolis käivate laste vanematega ei näe ka ligikaudu 81% lasteaias käivate laste vanemad probleemi selles, et laps hakkab suhtlema sõpradega eesti keeles, mille tulemusel ei tea lapsevanem, millises seltskonnas ta liigub. Vaid 3% lapsevanematest on mures, et eestikeelsele õppele ülemineku tulemusel ei saa ta enam aru, millises seltskonnas laps liigub.

Lapse kodutöödega abistamise suhtes on eri kodakondsusega lapsevanemad lahkavamusel. 63% Eesti kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega, sealjuures 26% vastanutest valis variandi “ei nõustu üldse. 46% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest pigem ei ole nõus väitega ja 8% ei nõustu üldse. Valikuvariandi “pigem nõustun” valis 29% Ukraina kodakondsusega vastajatest ja väitega nõustus täielikult 17% neist. Kolmveerand Venemaa kodakondsusega lapsevanematest on aga nõus, et eestikeelsele õppele ülemineku tulemusel ei oska nad enda last kodutöös abistada. Seega võib öelda, et **kodutöödega abistamisel tunnevad ennast ebakindlamalt pigem Venemaa ja Ukraina kui Eesti kodakondsusega lapsevanemad.**

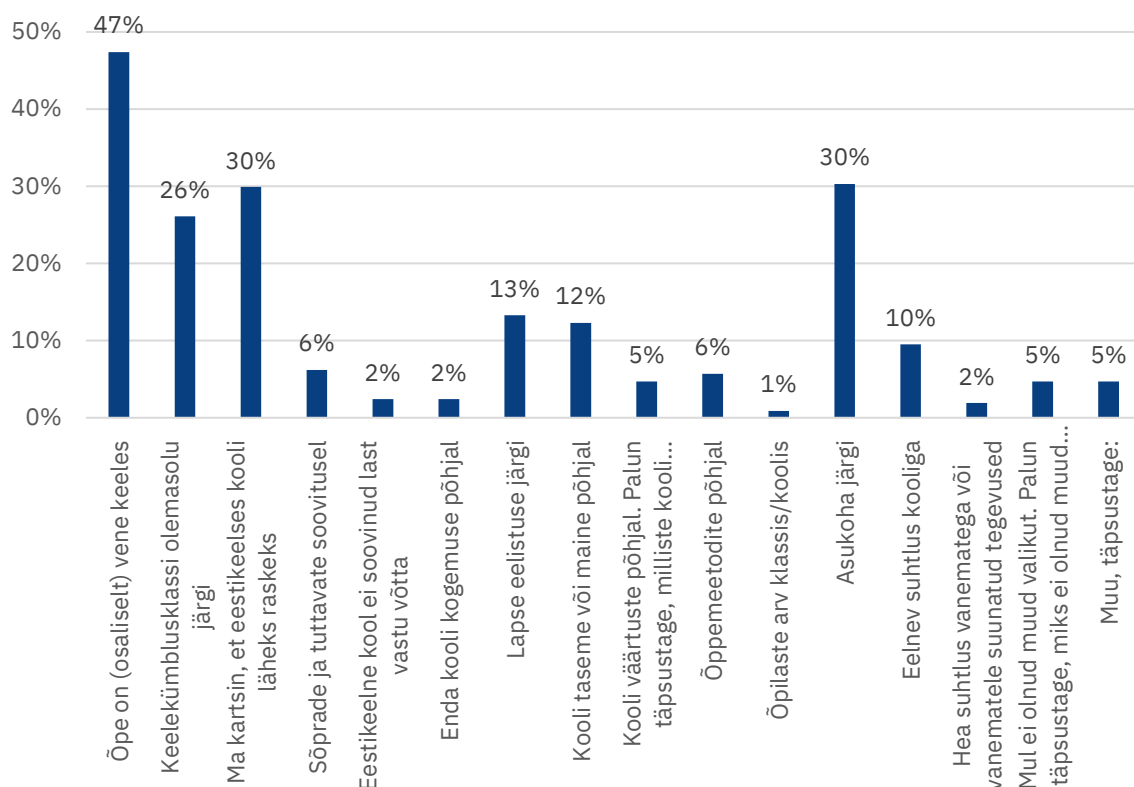
Ligikaudu 79% Eesti kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega, et eestikeelsele õppele üleminekul väheneks nende kaasatus lasteaiaellu, kusjuures väitega ei nõustu üldse 44% vastajatest. Vene kodakondsusega lapsevanematest 38% nõustub väitega täielikult ja väitega ei nõustu vaid 13% vastanutest. 58% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei

nõustu väitega, et eestikeelsele õppele üleminekul kaasatakse neid vähem lasteaiaellu, samaaegselt on 33% väitega pigem nõus. Lisaks on **nii Ukraina kui ka Eesti kodakondsusega lapsevanemad kindlad, et ka eestikeelse õppe korral on neil ülevaade lapse tegevusest lasteaias; Venemaa kodakondsusega lapsevanemad ei ole selles nii kindlad.**

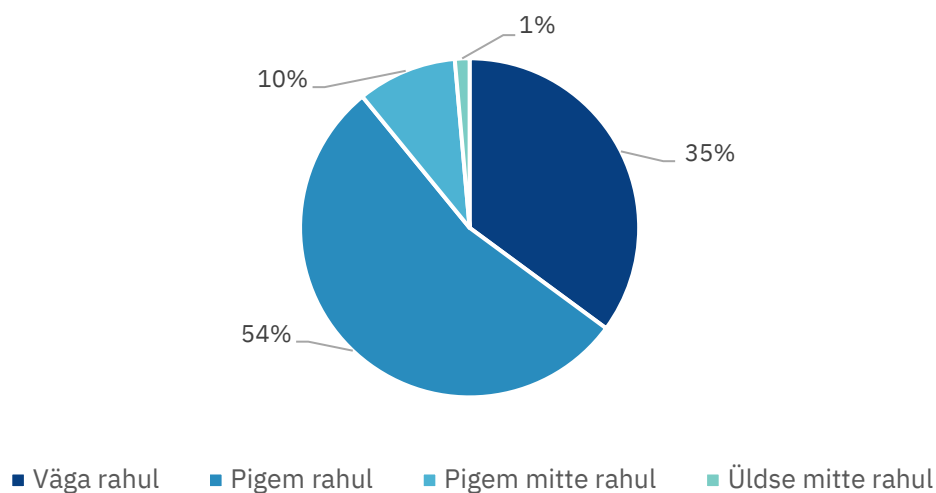
7. HARIDUSASUTUSE VALIK JA SELLEGA RAHULOLU

7.1. Koolid

Jooniselt 15 näeme erinevaid valikuvariante, mille alusel lapsevanemad kooli valisid. Lapsevanemad said küsimusele vastamisel valida erinevate variantide vahel. Peaaegu pooled lapsevanematest (47%) valisid lapsele kooli, sest õpe toimus vähemalt osaliselt vene keeles. Seda illustreerib ka fakt, et ligikaudu 30% lapsevanematest valisid kooli kartuses, et eestikeelses koolis läheks lapsel raskeks. 26% lapsevanematest pidas kooli valikul oluliselt keelekümblusklassi olemasolu. Kooli valikul peeti oluliseks ka asukohta, mille järgi valisid kooli 30% lapsevanematest. Kool valiti ka lapse eelistuse järgi (13%), kooli taseme või maine järgi (12%), eelneva suhtluse põhjal kooliga (10%) ja sõprade või tuttavate soovitusel (6%). Kõikide eri kodakondsusega lapsevanemate jaoks oli koolivalikul oluline, et õpe oleks vähemalt osaliselt vene keeles. **Eesti ja Venemaa kodakondsusega lapsevanemad pidasid oluliseks ka keelekümblusklassi olemasolu ja kooli asukohta.** Ukraina kodakondsusega lapsevanemad lähtusid kooli valikul pigem eeldusest, et eestikeelses koolis läheks lapsel raskeks.

Joonis 15. Lapsevanemate koolivaliku peamised põhjused (%)

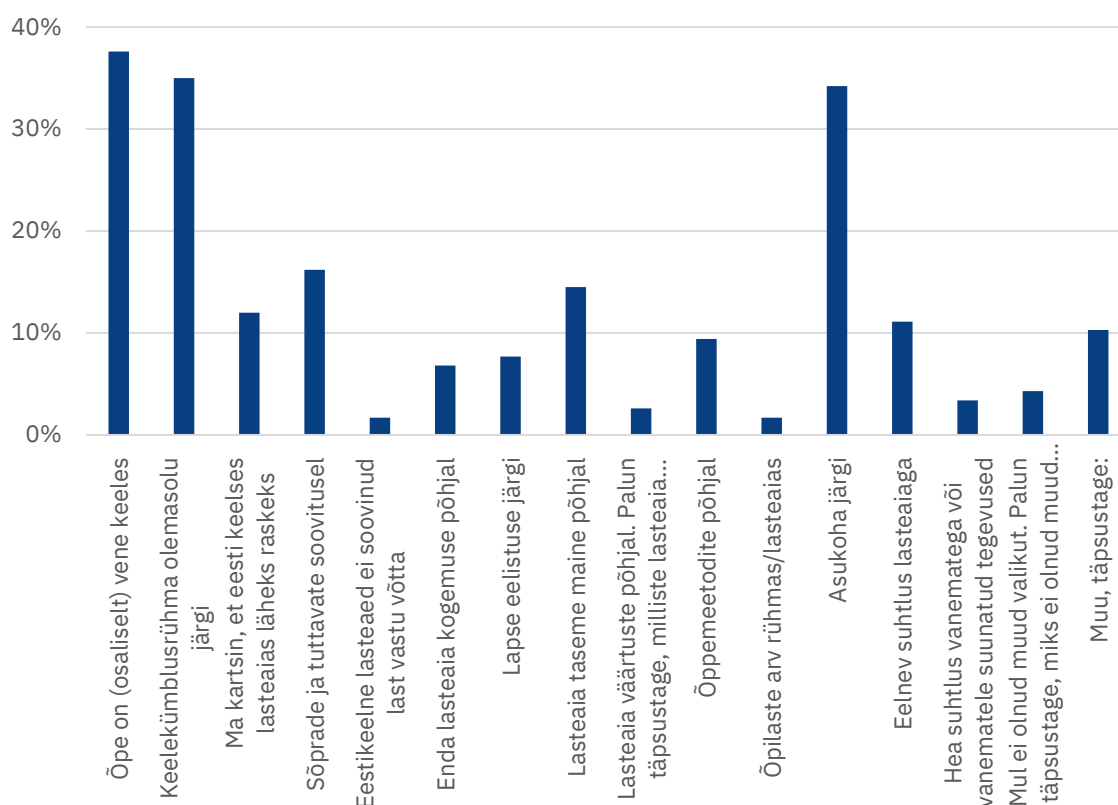
Joonis 16. Lapsevanemate rahulolu valitud kooliga (%)

Küsitlustulemustest selgub, et **kooli valikuga on pigem rahul ligikaudu pooled (54%) lapsevanematest**. Kooli valikuga pole rahul 11% lapsevanematest, kusjuures üldse pole rahul vaid 1% vastanutest. Kooli valikuga on väga rahul 35% lapsevanematest. Üldpildis ei ole suuri erinevusi eri kodakondsusega lapsevanemate rahulolus. Valikuga on kõige enam rahul Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (94% rahul vs 6% ei ole rahul), seejärel Venemaa kodakondsusega (94% vs 6%). Teistest vähem olid rahul Eesti kodakondsusega lapsevanemad (86% vs 14%). Kusjuures kooli valikuga ei olnud üldse rahul vaid 2% Eesti kodakondsusega

lapsevanematest. Koolivalikuga on kõige enam rahul ligikaudu pooled Ukraina kodakondsusega lapsevanematest. Seega võib järeldada, et üldpildis on lapsevanemad kooli valikuga vaid teatud määran rahul ja koolide töös leidub mitmeid puudujääke.

7.2. Lasteaiad

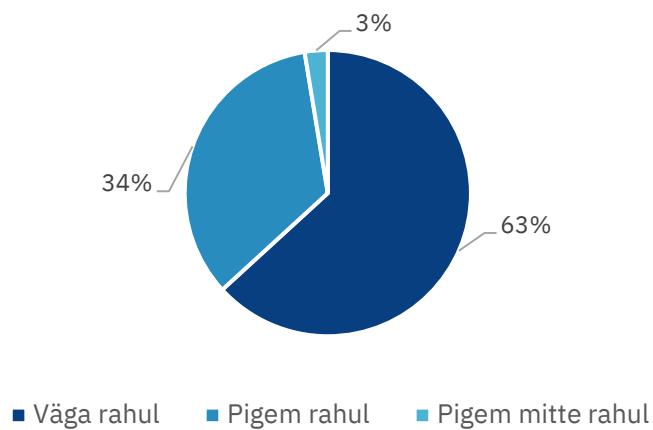
Jooniselt 17 näeme, et valdavalt valiti lapsele lasteaed kas osalise venekeelse õppe (37%) ja keelekümblsruühma olemasolu tõttu (35%) või asukoha eelistuste järgi (35%). Erinevalt kooli valikust **valis vaid 11% lapsele lasteaia kartuses, et eestikeelses lasteaias läheks lapsel raskeks**. Lasteaia valikul peeti oluliseks ka sõprade või tuttavate soovitusi (16%), lasteaia taset maine järgi (15%), eelneva suhtluse põhjal lasteaiaga (11%) või mõnel muul põhjusel (10%). Eesti kodakondsusega lapsevanemate jaoks oli lasteaia valikul oluline keelekümblsruühma olemasolu ja asukoht. Vene kodakondsusega lapsevanemate jaoks oli ülekaalukalt oluline asjaolu, et lasteaias oleks õpe vähemalt osaliselt vene keeles. Lisaks peeti oluliseks ka sõprade ja tuttavate soovitusi. Ukraina kodakondsusega lapsevanemad valisid lasteaia õppekeele, asukoha ja keelekümblsruühma olemasolu järgi.

Joonis 17. Lapsevanemate lasteaia valiku peamised põhjused (%)

Küsitlusandmetest selgub, et võrreldes kooli valikuga on lapsevanemad oluliselt rohkem rahul lasteaia valikuga. Jooniselt 18 näeme, et **valdav enamus ehk 63% lapsevanematest on oma**

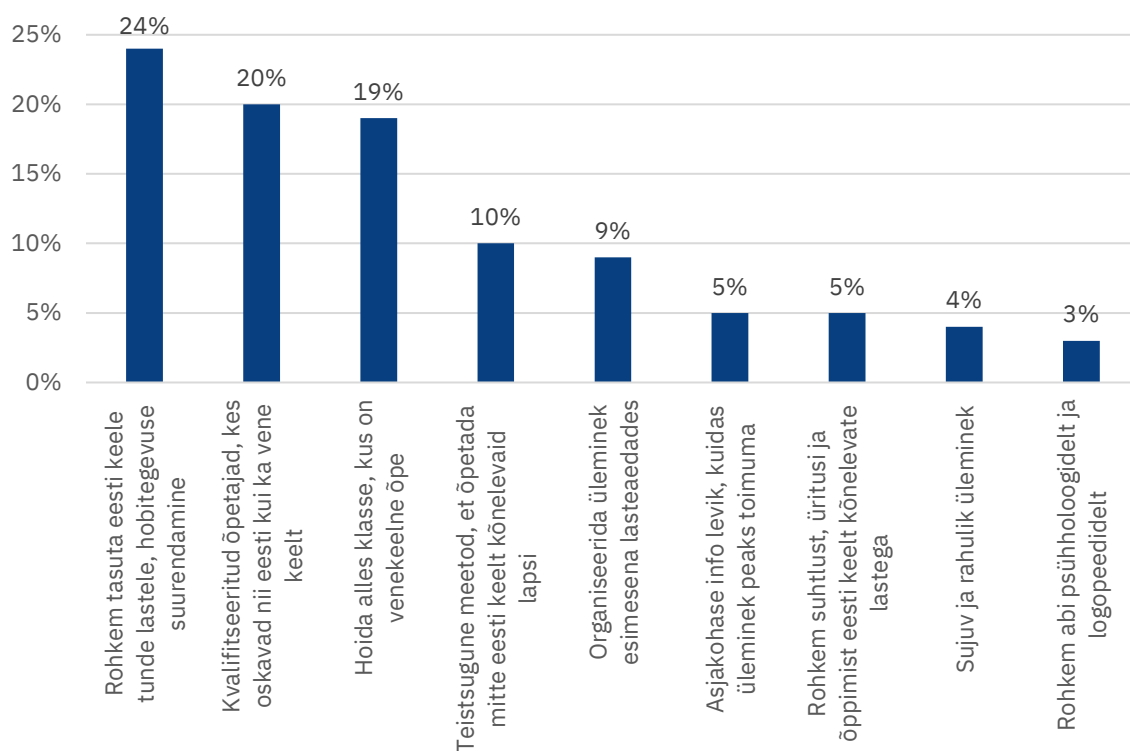
lasteaia valikuga väga rahul. 34% vastanutest on oma valikuga pigem rahul. Vaid 3% ei ole lasteaia valikuga rahul ja puuduvad need, kelle arvates oli lasteaiaavalik täiesti vale. Lasteaia valikuga on rahul kõik Vene ja Ukraina kodakondsusega lapsevanemad. Sealjuures 63% Vene ja 71% Ukraina kodakondsusega lapsevanematest on valikuga väga rahul. Eesti kodakondsusega lapsevanematest on valikuga rahul 96%.

Joonis 18. Lapsevanemate rahulolu valitud lasteaiaaga (%)

8. VÕIMALIKUD LAHENDUSED SUJUVAKS EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKUKS

Küsitluses said lapsevanemad pakkuda välja võimalikke lahendusi, et eestikeelsele õppele üleminek muuta sujuvamaks. Lapsevanemad tegid mitmeid ettepanekuid, kuidas muuta üleminekut teises emakeeles kõnelevatele lastele paremaks ja millist tuge peaksid koolid pakkuma, et üleminek oleks kergem. Peamised soovitusid on näha jooniselt 19. Peamiselt soovitasid lapsevanemad lastele **rohkem tasuta eesti keele tunde, et valmistada last ette eestikeelseks õppeks**. Samuti **suurendada erinevate huvitegevuste võimalusi**, sh interaktiivseid kooliväliseid tegevusi, kus oleks lastel võimalik eesti keelt harjutada. Lisaks peeti oluliseks lahenduseks sujuvaks eestikeelsele õppele üleminekul **kvalifitseeritud õpetajate olemasolu**, kes suudaks vajadusel rääkida ka vene keeles. Lapsevanemad nimetasid sujuva ülemineku võimalikuks lahenduseks ka õppeklasside jätkamise, kus õpitakse vene keeles.

Joonis 19. Lapsevanemate pakutud võimalikud lahendused sujuvaks eestikeelsele õppele üleminekuks

Eesti keele lisatunde pidas oluliseks 24% lapsevanematest. Ettepanek tuleb murest, et lapsed ei saa eestikeelsele õppele üleminekul hakkama ega tule toime enda praeguse eesti keele

nõrga tasemega. Lapsevanemate sõnul aitaksid tasuta eesti keele tunnid lapsi rohkem ette valmistada eestikeelseks õppeks ja vähendaks lapsevanemate lisakoormust palgata lastele eraõpetajaid eesti keele õppimiseks.

*"Võiksid olla nt eesti keele lisatunnid (hetkel ma maksan selliste tundide eest)."-
Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool*

*"Rohkem eestikeelseid mängulisi tegevusi, õpetajate lahke suhtumine lapse keelevelgadesse, õpilaste vahetusprogrammid, Eesti keskkonna tutvustamine. 5" -
Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool*

*"Vald võiks korraldada täiendavalt tasuta eesti keele kursusi" – Lapsevanem, Tartu
Lasteaed Annike*

Teine lahendus edukaks üleminekuks oli seotud kvalifitseeritud õpetajatega, kes suudavad rääkida nii eesti kui ka vene keeles. Lapsevanemad soovivad, et pedagoogid oleksid kõrgelt kvalifitseeritud eesti keelt emakeelena kõnelevad õpetajad, kes suudavad ka last probleemide või murede korral toetada tema emakeeles – vene keeles. Mitmel korral mainiti võimalust, et klassiruumis oleks vaja vene keelt oskavaid abiõpetajaid, kes suudaksid lapsele koolimaterjali selgitada, kui laps millestki aru ei saa. Lisaks mainiti süvenevat vajadust spetsiaalselt muukeelsetele inimestele kohandatud õppematerjalide järele, mis arvestavad laste individuaalsete vajaduste ja võimetega.

„Ma arvan, et lapsed vajaksid koolis individuaalset lähenemist ja eratunde. Minu laps ei saa üldse õppida, sest ta vaevu jõuab tõlkida ukraina keelest vene keelde, ja siis veel eesti keelde, milles ta õpib samal tasemel nagu kõik teised [eesti keelt emakeelena kõnelevad lapsed]. Ta on alles aasta õppinud ja tal on väga raske. Ta ei taha isegi eesti keele tunde võtta. 6“ – Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool.

*„On vaja kvalifitseeritud õpetajad kes valdavad nii vene kui ka eesti keelt. Õppetöö võib olla täielikult eesti keeles, kuid kui laps ei saa midagi aru, siis peab õpetaja oskama seletama lapsele temale arusaadavas keeles nii, et lapse haridus ei kannataks.“ –
Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium*

„Organiseerige asju, sh materjale, õpikuid ja õpetajaid asjatundlikult. Aine pelgalt eesti keeles õpetamine ei aita mitte keelt kõnelevat last suurt midagi. Eesti koolides olevatel õpetajatel puudub kakskeelses keskkonnas töötamise kogemus. Nad ei ole selleks valmis! 7“ – Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool

Lisaks õpetajate kvalifikatsioonile nimetati ka õppemeetodite olulisust eestikeelsele õppele üleminekul. Lapsevanemate sõnul tuleks muukeelsete laste õpetamisel kasutada erinevaid õppemeetodeid kui eestikeelsetele lastele õpetades, sest nende õpivajadus on erinevad. Meetodid peavad olema eelnevalt testitud, kus veendutakse nende tulemuslikkuses teadmiste edendamisel. Lisaks soovitasid lapsevanemad korraldada erinevaid tegevusi ja projekte, kus nii eesti keelt emakeelena kui ka muukeelsed lapsed saaksid omavahel suhelda ja keelt harjutada.

⁵ Originaal vene keeles: "Больше игровых занятий с эстонским языком, доброго отношения к ошибкам детей у учителей, обмен учениками, внедрение в эстонскую среду."

⁶ Originaal vene keeles: „ Я считаю что детям в школе надо индивидуальные уроки и подход, мой ребенок совсем не может выучить, потому что он с украинского еле перешёл на русский, а тут ещё эстонский, который он учит на равне со всеми. Он учится только год и ему очень сложно, он даже не хочет идти на уроки эстонского.“

⁷ Originaal vene keeles: «Организируйте все грамотно, с материалами, учебниками и учителями. Просто преподавание предмета на эстонском ребенку, который языком владеет слабо не поможет. И у учителей эстонских школ практически не опыта работы в двуязычной среде. они не готовы!»

“Üldiselt ma olen nõus, et koolis oleks õpetamine eesti keeles, kuid peab aru saama, et lapsed, kelle emakeel ei ole eesti keel on erivajadustega lapsed ja vajavad teist metoodikat, et saaksid mitte ainult keelt ära õppida, vaid ka teadmisi omastada.” – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

„Rohkem koostööd eestikeelsete koolidega (olümpiaadilaadsed üritused), kus osalevad mitte ainult nn "parimad" õpilased, et oleks kohene tagasiside edasimineku/edukuse kohta (kuidas muukeelsed õpilased jõuavad, kus/miks on mahajäämus). Alles siis saab tuua sisse korrektoori. Veel üks variant - pakkuda eesti keelt emakeelena rääkivatele õpilastele võimalust tulla vene koolidesse (võib proovida esialgu üksikutes koolides, et näha selle tõhusust)“ – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

Avatud vastustes mainiti ka vajadust säilitada koolitunnid vene keeles. Lapsevanemad tegid kolm ettepanekut seoses venekeelse õppe säilitamisega. Esiteks, jätta haridussüsteem nii nagu see on ja mitte teha eesti keelele üleminekut, teiseks jätta õppeained nagu matemaatika, keemia, bioloogia ja füüsika venekeelseks, kolmandaks jätta vene keele tunnid alles, et lapsed siiski õpiksid kirjutama ja lugema ka oma emakeeles.

„Ei tohiks keelata vene keelt, et öelda, et vene keel on süüdi kõikides halbades asjades, mis juhtuvad, et mitte muuta oma kodanikke ühiskonnas tõrjutuks ja ebavajalikuks. Lastele tuleks korraldada kursusi, kus nad saaksid keelt tasuta õppida ja praktiseerida.“ – Lapsevanem, Tartu Aleksander Puškini kool

Lapsevanemate üldine ettepanek eestikeelsele õppele üleminekuks on, et esmalt tuleks korraldada üleminek lasteaedades ja seejärel järk-järgult liikuda üle algharidusele ja nii edasi kuni kõikide kooliastmeteni. Ülemineku pikaajaline eesmärk oleks muuta kõikides koolides õpe eestikeelseks, tagades ülemineku sujuvus ja pädevus. Lisaks soovivad lapsevanemad, et õppeprotsessides tehakse regulaarseid hindamisi ja jälgimisi, et hariduse üldine kvaliteet ei langeks ja laste õppeedukus säiliks. Eeskätt sooviti toetada erivajadustega lapsi. Lapsevanemad rõhutasid, et eestikeelsele õppele üleminekul tuleks palgata rohkem psühholooge ja logopeede, kes saavad lapsi aidata.

„Eesti keelele üleminek ei tohiks olla järsk. Lastestressirohkete olukordade ja lisapinge vältimiseks tuleks eesti keelele sujuvalt üle minna õppemängude toel.“ – Lapsevanem, Tartu Lasteaed Annike

„Oluline on tagada kahes keeles logopeedilist ja eripedagoogilist abi. Lapse ema keeles psühholoogi abi.“ – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

9. VÄRSKELT SAABUNUD UKRAINLASTE MÕTTED SEOSSES EESTIKEELSELE ÕPPELE ÜLEMINEKUGA

Nagu antud uuringutulemused on näidanud, on äsja saabunud ukrainlaste hoiakud eestikeelsele haridusele ülemineku kohta pigem positiivsed. Enamik Ukraina kodakondsusega lapsevanematest pooldab Tartu linna otsust minna üle eestikeelsele õppele. Peamiselt peetakse oluliseks rääkida sihtkoha riigikeelt ja eesti keele oskus seostub parema kohenemisega Eestis, parema elukvaliteedi ja laste paremate töö- ja õpivõimalustega. Siiski on neil muresid, mis on seotud eesti keele raskusega ja keelelise vilumuse saavutamise täieliku eestikeelse õppe jaoks, mis on tingitud lühikesest keeleõppe perioodist. Lisaks muretsevad Ukraina kodakondsusega lapsevanemad, et eestikeelsele õppele ülemineku kiire ja järsk, mis võib negatiivselt mõjutada laste heaolu.

„See [üleminek] on uus samm arengus ja võimalus omandada euroopalik haridus, enamgi veel, see on võimalus lapsel siin [Eestis] midagi saavutada. Aga ma ütleks ka, et keelt pole lihtne õppida.“ – Lapsevanem, Tartu Annelinna Gümnaasium

„Olen nõus, et peate oskama selle riigi keelt, kus elate, aga me oleme Ukrainast. Eesti keelele on väga raske üle minna, sest eesti keel on kõige raskem keel maailmas. Muidugi proovime ja õpime, aga kui järsku läheme täielikult üle eesti keelele, võib see olla mu lapsele traumaatiline. Aga loomulikult olen sellise ülemineku poolt.“ – Lapsevanem, Tartu Lasteaed Annike

„Lapsel on koolis raske õppida, sest ta õpib koolis eesti keelt, aga praktikat pole, sest kodus räägime vene ja ukraina keelt.“ – Lapsevanem, Tartu Lasteaed Annike

10. PEAMISED JÄRELDUSED

- Lapsevanemad on teadlikud Tartu linnavalitsuse otsusest minna 2025. aastaks üle eestikeelsele õppele. Enamasti kuuldi otsusest kas (sotsiaal-)meediast, haridusametuse juhtkonnalt või selle personalilt. Vähemal määral kuuldi üleminekust ka sõpradelt ja tuttavatelt. Lasteaedades käivate õpilaste vanemad kuulsid otsusest eeskätt lasteaia juhtkonnalt.
- Uuringu põhjal saab öelda, et ligi pooled lapsevanemad on eestikeelsele õppele üleminekuga rahul, kuid pooltes on see tekitanud palju ebakindlust ja rahulolematust. Ebakindlamalt tunnevad end Eesti ja Venemaa kodakondsusega lapsevanemad.
- Eestikeelsele haridusele üleminekuga kaasnevateks positiivseteks teguriteks peetakse laste suurenenud võimalusi edasisel haridustel ja paremaid võimalusi tööturul.
- Lapsevanemate suurim mure seoses eestikeelsele haridusele üleminekuga on laste suurenenud õppekoormus nii koolis kui ka lasteaias. Kardetakse, et laste õppeedukus langeb ja neil on keerulisem teatud õppeaineid, eriti reaalseid omandada.
- Lapsevanemad on mures, et emakeelest erinevas keeles õppimine toob lapsele lisapingeid ja psühholoogilist stressi ning tal jääb vähem aega huvitegevuseks, mis vähendab lapse motivatsiooni käia koolis ja õppida.
- Lapsevanemad kardavad, et eestikeelsele õppele üleminek tähendab perekondadele suurt lisaressurssi, et maksta eritundide ja -õpetajate eest, mida peab teises emakeeles kõneleva lapse õppimise toetamiseks kulutama, kui haridus läheb täielikult üle eesti keelele.
- Koolis käivate õpilaste lapsevanemad on rohkem mures seoses eestikeelsele haridusele ülemineku pärast kui lasteaias käivate laste vanemad.
- Lapsevanemate peamised mured on seotud tõsiasjaga, et neil puudub teave ja terviklik ülevaade eestikeelsele haridusele ülemineku strateegiast ning täpsest tegevuskavast. Eriti väheseks peetakse informatsiooni, mis puudutab erivajadustega või õpiraskustes olevaid lapsi ja nende edasist toetamist.
- Sujuvamaks üleminekuks soovitasid lapsevanemad rohkem tasuta eesti keele tunde, et valmistada last ette eestikeelseks õppeks. Samuti suurendada erinevate huvitegevuste võimalusi, sh interaktiivseid kooliväliseid tegevusi, kus lastel oleks võimalik eesti keeles suhelda.
- Üldise haridustaseme säilitamiseks pidasid lapsevanemad oluliseks kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, kes suudaksid vajadusel rääkida ka vene keeles. Mainiti ka süvenevat vajadust spetsiaalselt muukeelsetele inimestele kohandatud õppematerjalide järele, mis arvestavad laste individuaalsete vajaduste ja võimetega.

- Lapsevanemad kardavad, et nende lapse praegune eesti keele oskus ei ole piisav, et eestikeelsele õppekaval õppida, mistõttu suureneb vajadus eraõpetajate palkamiseks. Seega võib üleminek tuua peredele kaasa rahalise lisakulu, mida kõik ei suuda maksta.
- Valdav enamik lapsevanematest on nõus, et Eesti Vabariigi kodanikud peavad oskama eesti keelt ja selle õppimine on oluline, kuid inglise keele oskust peetakse veel olulisemaks.
- Eestikeelsele õppele ülemineku osas on kõige positiivsemalt meelestatud Ukraina kodakondsusega lapsevanemad.
- Lasteaias käivate laste vanemad on positiivsemalt meelestatud eestikeelsele haridusele ülemineku osas kui koolis käivate laste vanemad.

11. UURINGU LÜHIKOKKUVÕTE

Küsitlustulemuste kohaselt oli enamik lapsevanematest kuulnud Tartu linna eestikeelse hariduse tegevuskavast, mille eesmärgiks on 2025/26. õppeaastaks minna kakskeelsetes koolides üle eestikeelsele haridusele, mis tähendab, et vähemalt 75% õppes toimub eesti keeles. Otsusest ei olnud teadlik vaid 4% vastanutest. Kõige teadlikumad olid otsusest koolis käivate laste vanemad. Otsusest kuuldi valdavalt meediast või sotsiaalmeediast, kooli juhtkonnalt või koolipersonalilt, sh õpetajatelt. Samuti kuuldi otsusest sõpradelt või tuttavatelt ja vähemal määral teistelt lapsevanematelt või hoolekogudelt. Võrreldes koolis käivate laste vanematega, said lasteaias käivate laste vanemad mõnevõrra rohkem informatsiooni sõpradelt või tuttavatelt. Ukraina kodakondsusega lapsevanemad said rohkem informatsiooni kooli juhtkonnalt või koolipersonalilt kui Eesti ja Vene kodakondsusega lapsevanemad, kelle peamine infokanal oli meedia või sotsiaalmeedia.

Lapsevanematel on vastakad tunded seoses Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele. Ligikaudu pooled vastanutest on otsusega rahul (32%) või väga rahul (18%), kuid samaaegselt 17% pigem ei ole rahul ja 21% vastanutest ei ole otsusega üldse rahul. 12% vastanutest ei osanud seisukohta võtta. Kõige enam on Tartu linna otsusega minna üle eestikeelsele õppele rahul Ukraina kodakondsusega lapsevanemad, kusjuures otsusega on väga rahul 35% lapsevanematest. Otsusega on kõige vähem rahul Eesti kodakondsusega lapsevanemad, kellest rohkem kui veerandik ei ole otsusega üldse rahul. Suuri erinevusi koolides ja lasteaias käivate lapsevanemate rahulolus ei esinenud. Erinevused võivad tulla lapse vanusest ja tema õppeedukusest või lapsevanema hinnangust oma lapse eesti keele oskusele. Seega võime järeldada, et eestikeelsele õppele ülemineku otsusega ollakse pigem rahul, kuid samaaegselt tekitab see lapsevanemates rahulolematust.

Eestikeelsele haridusele üleminek tekitab paljude lapsevanemate seas ebakindlust. Peaaegu pooled lapsevanematest tõdevad, et ei tunne end turvaliselt seoses eestikeelsele õppele üleminekul. Sealjuures 18% vastanutest ei tunne end üldse turvaliselt. Samaaegselt tunnevad 43% lapsevanematest end seoses otsusega pigem turvaliselt, kusjuures 10% tunneb end väga turvaliselt. Kõige turvalisemalt tunnevad end Ukraina kodakondsusega lapsevanemad, kellest väga turvaliselt tunnevad end 11% lapsevanematest. Eesti kodakondsusega lapsevanemad tunnevad end pigem ebaturvaliselt, kusjuures väga turvaliselt tunneb end 10% ja väga ebaturvaliselt lausa 20% vastanutest. Kõige ebaturvalisemalt tunnevad end Vene kodakondsusega lapsevanemad. Koolis ja lasteaias käivate laste vanemate turvalisuse tunne seoses eestikeelsele õppele üleminekul on varieeruv ja suuri erinevusi ei täheldata. Seega võime järeldada, et lapsevanemate seas on siiski palju ebakindlust seoses eestikeelsele õppele üleminekul ja vähem tunnevad ebakindlust Ukraina kodakondsusega lapsevanemad.

Peamisteks positiivseteks asjaoludeks eestikeelsele õppele üleminekul peetakse lapse suurenenud võimalusi edasisel haridustel ja paremaid võimalusi tööturul. Valdav enamus ehk vastanutest olid nõus, et eestikeelsele õppele üleminekul paraneb nende lapse eesti keele oskus. Lisaks oli üle poole vastanutest nõus väitega, et eestikeelne haridus aitab kaasa

kontaktide tekkimisele eri kodukeelega inimeste vahel. Eestikeelset haridust seostati ka suurema eestikeelsest sõprade võrgustikuga. Ka siin väljendub Ukraina kodakondsusega lapsevanemate positiivsem hoiak eestikeelsele õppele üleminekul. Samuti on lasteaias käivate laste vanemad üleminekusse positiivsemalt meelestatud kui koolis käivate laste vanemad.

Peamisteks muredeks seoses eestikeelsele õppele üleminekul peetakse laste suurenevat õppekoormust nii koolis kui ka lasteaias. Arvatakse, et lapse õppeedukus langeb ja ta omandab teatud õppeaineid halvemini, emakeelest erinevas keeles õppimine toob lapsele psühholoogilist stressi ja lisapingeid ning tähendab lapsele märkimisväärset õpikoormuse suurenemist. Seega võib järeldada, et lapsevanemate üheks suurimaks mureks eestikeelsele õppele üleminekul on laste õppeedukuse ja tugeva vaimse tervise säilimine. Üldpildis nõustuvad kõik eri kodakondsusega lapsevanemad, et lapse õppeedukus võib halveneda eestikeelsele õppele üleminekul. Eestikeelsele õppele üleminek võib muuta lapsevanemate rolli laste aitamisel ja toetamisel haridusteel keerulisemaks, kuid antud küsitluses osalenud lapsevanemate jaoks ei ole see suurimaks mureks. Valdavalt on eri kodakondsusega lapsevanemad kindlad, et eestikeelsele haridusele üleminekul on nad jätkuvalt kaasatud kooliellu ja neil on ülevaade lapse tegevusest koolis. Pigem peavad seda mureks Ukraina kui Eesti või Vene kodakondsusega lapsevanemad.

Lapsevanemate üheks mureks eestikeelsele õppele ülemineku kontekstis on lapse emakeele oskuse säilimine ja lapse etnilise identiteedi kujunemine. Väitega, et eestikeelne haridus võib ohustada lapse emakeele oskuse säilimist, on nõus 47% koolis käivate laste vanematest, kusjuures 25% nõustub täielikult. Väitega pigem ei ole nõus 38% lapsevanematest ja 15% on arvamusel, et eestikeelne haridus ei ohusta üldse nende lapse emakeele oskuse säilimist. Samuti on lapsevanemad lahkavamusel, kas eestikeelne haridus pärsib nende lapse etnilise identiteedi kujunemist. Sarnaselt koolis käivate laste vanematega on lasteaias käivate laste vanemad lahkavamusel, kas eestikeelsele haridusele üleminek võiks ohustada nende lapse emakeele oskuse säilitamist või pärssida lapse etnilise identiteedi väljakujunemist. Valdav enamus Ukraina kodakondsusega lapsevanematest ei nõustu väitega, et eestikeelne õpe ohustaks nende laste emakeele oskuse säilitamist. Väitega pigem ei nõustu ka pooled Vene kodakondsusega lapsevanemad ja Eesti kodakondsusega lapsevanemate arvamused on vastakad. Eri kodakondsusega lapsevanemad on üldpildis sarnasel arvamusel ka mõjust lapse identiteedi kujunemisele.

Valdav enamik lapsevanematest on nõus, et Eesti Vabariigi kodanikud peavad oskama eesti keelt. 63% lasteaias käivate laste vanematest nõustub täielikult ja 31% vastanutest leiab, et pigem nõustuvad. Kõik Ukraina kodakondsusega lapsevanemad nõustuvad, et iga Eesti Vabariigi kodanik peab oskama eesti keelt, kusjuures peaaegu 92% vastanutest nõustub väitega täielikult. Väitega nõustub täielikult 56% Eesti ja pool Vene kodakondsusega lapsevanematest. 4% Eesti kodakondsusega lapsevanematest ei ole väitega üldse nõus, olles ka ainsad sel viisil vastajad. Valdav enamik ehk 65% lapsevanematest, kelle laps käib koolis, on täielikult nõus, et iga Eesti Vabariigi kodanik peab oskama riigikeelt. Väitega ei nõustunud ligikaudu 8% vastanutest. Ülekaalukalt rohkem nõustuvad väitega Ukraina kodakondsusega lapsevanemad (80%), seejärel Eesti kodakondsusega (60%) ja siis Vene kodakondsusega (56%) lapsevanematest. Sealjuures ei nõustu väitega üldse 6% Vene kodakondsusega ja 2% Eesti kodakondsusega lapsevanematest.

Kõikidest lapsevanematest peavad kõige olulisemaks laste inglise keele oskust (96%). Sellele järgneb eesti keele oskus (95%) ja vene keele oskus (85%). Üldpildis on kõik erineva kodakondsusega lapsevanemad arvamusel, et nii eesti, vene kui ka inglise keele õppimine on väga oluline. Suurimat erinevust võib märgata Ukraina kodakondsusega lapsevanemate seas,

kellest 37% ei pea vene keele oskust oluliseks. Vene kodakondsusega lapsevanemad peavad laste vene keele oskust kõige olulisemaks (73%). Nii Eesti kui ka Ukraina kodakondsusega lapsevanemad peavad väga oluliseks lapse inglise keele oskust. Teistest kõrgemalt hindavad Vene kodakondsusega lapsevanemad lapse eesti keeleoskust (69% vs 63% Eesti vs 52% Ukraina). Seega võime järeldada, et kuigi lapsevanemad peavad eesti keelt oluliseks, on ka inglise keele oskuse arendamine jätkuvalt oluline. Lisaks näevad lapsevanemad eesti keelt olulise osana Eesti Vabariigi ühiskonnast.

Antud küsitluses said lapsevanemad pakkuda välja võimalikke lahendusi, et muuta eestikeelsele õppele üleminek sujuvamaks. Lapsevanemad tegid mitmeid ettepanekuid, kuidas muuta üleminek teises emakeeles kõnelevatele lastele paremaks ja millist tuge peaksid haridusasutused pakkuma. Peamiselt soovitasid lapsevanemad lastele rohkem tasuta eesti keele tunde, et valmistada last ette eestikeelseks õppeks. Samuti suurendada erinevate huvitegevuste võimalusi, sh interaktiivseid kooliväliseid tegevusi, kus oleks võimalik lastel suhelda eesti keeles. Lisaks peeti oluliseks lahenduseks sujuvaks eestikeelsele õppele üleminekuks kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, kes suudaks vajadusel rääkida ka vene keeles. Mainiti ka süvenevat vajadust spetsiaalselt muukeelsetele inimestele kohandatud õppematerjalide järele, mis arvestavad laste individuaalsete vajaduste ja võimetega. Lapsevanemad nimetasid sujuva ülemineku võimalikuks lahenduseks ka venekeelsete õppeklasside jätkamise. Lapsevanemate üldine ettepanek eestikeelsele õppele üleminekuks on, et esmalt tuleks korraldada üleminek lasteaedades ja seejärel järk-järgult liikuda üle algharidusele ja nii edasi kuni kõikide kooliastmeteni.